

Kérdés szállt a véres föld felett Az embert mentő Isten kérdezett Egy tiszta lélek azt mondta: igen És testté lőn az Örök Végtelen A betlehemi csendes éjszakán Barlang istálló korhadt jászolán A földre szállt és fellobban a Fény Egy csöppnyi gyermek két szelíd szemén Úgy látták a bölcsek s pásztorok Hogy védtelen és kiszolgáltatott Aki nézte, nem sejtette ő:

Előtte a teremtő Erő A sötétség nem más mint hiány És úr lesz a Fény minden éjszakán Megölhetik Koponyák Hegyén Él s erősebb harmadnap a Fény Ők csak nézték a két kis szemet Mely némán is hívott, kérdezett:

"Harcok, gondok, küszködések éjén Ott, legbelül emberszíved mélyén,

Hol a jóság csírái még élnek Akad-e zug Isten Gyermekekének?

Adj egy zugot, csak egy tiszta pontot Hallgass arra, mit belülről mondok S veled viszek minden gondot, terhet S országomnak megőrzöm a lelked Világomnál meglátod az embert Aki testvér, aki gonddal terhelt Szeretettel két karod kitárod S átöleljük együtt a Világot." Ők csak álltak, néztek, egyre néztek

XXII. évfolyam 12. szám 2015. december

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi Gy. Karácsonyi emlék	2987
Merza J. Élünk Krisztus békéjében!	2989
Habos L. Karácsonyi történet	2990
Kovács L. Kit vártak a pásztorok?	2993
Barcza B. A negyedik király	2994
Farkas I. Randevú	2995
Gromon A. Az érvelő Jézus	2997
Király I. Bokor és a vallások	3002
Bulányi Gy. A szűz méhében fogan	3003
Dryp. Karácsonyi kerti napló	3006
Olvasói levél	3007

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

Körülöttük szállt az angyal-ének S míg szakadoztak évezredes fátylak Az Isten üzent békét a világnak.

(Gyombolai Márton Azon az éjszakán...)

BULÁNYI GYÖRGY

KARÁCSONYI EMLÉK...

Okvetlenül el kell mondanom az idei karácsonyozásaim történetét. Mért? Mert lehet, hogy többet ilyen idelent már nem csinálhatok, s a következőre már csak más idő- és térbeli koordináták között kerül majd sor. Ha nem így lesz, akkor a 2007. év karácsonyi történeteit majd már nem mondom el, mert hiteltelenné leszek – mondja, mondja, és mégis itt marad.

Hát úgy esett, hogy első idei karácsonyom helyszíne történetileg már második volt. Hol s mikor? A Trianonban kicsivé tette Nagy Magyar Alföld mostani közepén, Szolnokon volt az első, és még 1951-ben, amikor is anyám lejött Mátyásföldről a Zagya-parti metropolisba. Miért? Csak azért, mert itt már három unokája volt, és segíteni akart a 26 éves anyának, Livinek – jó nagymamaként. Könnyen tehetett, mert ő is fiatal volt: 54. évét töltötte. Magam meg kelet felől közelítettem meg a várost, Debrecenből, legcsudálatosabb karácsonyom színhelyéről, az ottani utolsó... Mert a következőt, az '52. évit már a Markó utcai fogházban ünnepeltem, puha szalmán, hol meleget nem marha, de vastag pokróc biztosította.

De most nem az elsőről, hanem a második szolnoki karácsonyomról kell beszámolnom. Ez 56 esztendővel az első után történt, az idén, hogy 89. esztendőm kapujában legyen még egy szolnoki karácsonyom. Szeptember óta négy hetenként lejárok Bíró Lajos ottani népének *Napsugár*-közösségbe: a KIO-t tanulmányozzuk két-két numerusokként, szombatonként 2-től 6-ig. Lajos pedig novemberben azt kérte, hogy toldjuk meg a következő találkozónkat egy karácsonyi szentmisével, mert az december 16-ra esvén már karácsonynak számít. Röpké két óra alatt (6-tól 8-ig) el is mondtuk a szentmisét. A nyolc éve készített karácsonyi elmélkedésemet mondtam el, melyet ők még nem hallhattak. Az a címe: *Arany János és az epikai hitel – Ó, jöjj, ó, jöjj Üdvözítő*. Elmondtam ezt annak utána, hogy Lajos felolvasta a lukácsi híradást a Gyermekek születéséről. Utána meg eloltottuk a villanyt, s öt perc csend után – gyertyafénynél –, ki-ki elimádkozta a maga

karácsonyi elmélkedését, s így lett két óra ez a karácsonyi szentmise. Nyolcra befejeztük, majd visszarepítettük a pályaudvarra. A vonat meg elvitt a Keletibe, a Metro meg a Ferenciek terére, s este tíz órára már a rendházban is voltam, ahonnan dél körül indultam. Ez volt idén az első karácsonyom, szép volt, és méltó kezdete a következőknek.

A következő mi is volt? Az nagyon szerény volt. Csak távkarácsony volt. Egy Liliom utcai rangos tánciskola kért meg, hogy mondjam már rá a Prédikátor könyvének nyolc versét a masinájukra, ők meg azt december 20-i estjük közepére teszik. S én mondtam: *Ideje van a születésnek és ideje a meghalásnak, ideje az ültetésnek és ideje annak kiszaggatásának, ami ültetett...* meg a többi. Hívtak, hogy nézzem meg a műsort, de nem mentem bele az éjszakába. Másnap este a rendi közösségemnek volt vacsora utáni találkozója, ahol Sinkáról beszéltem, s elszavaltam nekik két balladát: az *Eső Virág* Andrásét, a világirodalom – szerintem – legszebb Jézus-inkarnációját meg még a *Bor-Ökrösné* címűt. Szívesen hallgatták. De ez sem volt még a karácsonyozás igazi folytatása. Arra csak 24-én került sor. Magam lettem reggel a főcelebráns. Mondtam az itteni rend szerint hetedmagammal a misét a híveknek, azaz a kispapoknak, s én prédikáltam. Ezeket mondtam:

Testvéreim! A nyár folyamán megesett, hogy ketten-hárman voltunk, s megkérdezték, nem akarok-e főcelebráns lenni. Rábólintottam. De tegnap az ebédlőben, idejövésem 11. hónapjában először, Labi megkért, hogy mondjam el ezt a misét, én pedig megkérdeztem tőle: nem féltek attól, amit prédikálni fogok? Azt válaszolta, hogy félnek ugyan, de azért megkérnek. Ez az alaphelyzet. Ha kiteszitek magatokat e félelemnek, nem prédikálhatok olyat, hogy csalódjatok, s azt mondjátok: Nem volt benne semmi félelmetes.

Ahogy tapasztaltam, Ti itt nagyobbára elmondjátok öt percben az olvasott szövegekről tudhatót. A kálvinisták kiválasztanak egy *ígét*, egy rövidke mondatot, s arról beszélnek egy félórát. Magam a vegyes műfajt kíséreltem meg: egy ígéről beszélek majd öt percet. Idézem *ígém* legkorábbi magyar szövegét, Mátyás királyunk korából: *s hívod ő nevét Jézusnak, mert ő üdvözíti ő népét ő bűnöktől*. Ez a textusom, amiről prédikálok. Azt mondanám el, hogyan üdvözíti Jézus azokat, akik figyelnek rá. De előbb szakmai ártalomként egy kicsit nyelvészkedem.

Ma is él nyelvükben ez az *üdvözéjt* az „üde” szavunkban. Ugyanebből származnak a nyelvújítási *üdit* és *üdüil*, melyből lettek az elmúlt században az *üditő* italok, meg az *üdüilő*, ahol és másutt az italokat ihatjuk. Az *üde* szó az *egészséges*, *ép*, *kitűnő*, *szent* jelentésű, de mára már elavult *üd*, *id*, *egy*-többől származik. Ha *üditő* napunk van, az *üd*- vagy *idnapunk*, mai nyelvünkben *ünnepünk*, mint ez a mai is, amikor jön a Jézuska. Ily napon el szoktunk menni az *üd*- vagy *idházba*, azaz az *egyházba*, mely nem egy darab házat jelent, hanem egy szent házat. S mért *idnapunk* az *idházban*? Hát csak abból a célból, hogy

Jézus üdévé tehessen bennünket, üdvözeythessen minket, ha már az ő népének gondoljuk magunkat.

Az *üdvözeyt* megfelelője Máté görög szövegében a jövő idejű s megment jelentésű *sósei*. 53 ízben fordul elő igénk az evangéliumokban, s bőven találjuk Jézus ajkára adva is. Egy-két félét elmesélgetnék egy tanszéken erről a szóról, de hát erről már lekéstem. Beérem most ez öt perccel, és mondom Jézus szavát, hogy a hitünk tesz üdévé minket, s ha hajlandók vagyunk érte elveszejteni életünket, akkor üdévé tesszük azt. És mi magunk ám! Csúnya autoszótéria ez... De hát mit tegyek, ha egyszer a szinoptikusok mind az ajkára teszik Jézusnak e kijelentést? Csak nem hagyhatom ki...

Nem is, mert az ember számára nyilvánvaló – Is-ten hangja ez bennünk! –, hogy ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát, meg hogy ki-ki a maga szerencsésének meg a maga üdeségének a kovácsa. S ha Jézus besegít nekünk ebbe, csak azért teheti, mert mi engedjük neki, hogy besegítsen. Hogyan kell hagynunk, hogy besegítsen? Ez a legnehezebb dolog a világon. El kell hinnünk Neki a négy jajt s a négy boldogságot – ha már a C-évben, Lukács évében vagyunk. Karácsonyra tekintettel a négy jajt elhagyom most, s maradjon csak az, amitől boldogok leszünk: *Boldogok vagytok ti szegények, akik most éheztek, akik most sírtok, s amikor gyűlölnek, kiközösítnek, gyaláznak titeket az Emberfiáért, mert nagy a jutalmatok a mennyben.* A jutalom és kegyelem viszonyának tisztázáshoz is kellene egy-két félét. No meg ahhoz is, hogy mi ez a Jézus-féle boldogság... De hát nincs félét, nincs kevesebb sem. Helyette választom, amire lehetőségem van: énekeljünk egyet Jézus csizmájáról. – S elénekeltem nekik az oltártól, hogy *Rossz a Jézus kis csizmája...*

Hát ez volt a prédikációm szövege. Utána a reggelinél az egyik ifjú pap mondott róla valamit:

– Persze, hogy van autoszótéria, csak ezt nem szabad kimondani.

– Hát ez a bajom, hogy én meg mindig kimondom azt, amit nem szabad – feleltem neki.

Délután ötkor kezdődött a karácsonyestünk a kápolnában, Ebédnél Labi, a prefektus, állítja össze a műsort, s megkérdi:

– Gyurka bácsi nincs egy jó karácsonyi versed? Gondolkodom, majd mondom:

– Az nincs, de van egy novellám.

Aztán megyünk ebéd után lefelé a lépcsőn, s mondom Emilnek, hogy Döncinek van egy nagyon szép karácsonyi verse: *Harmadik mise*. Odaadom neki, azt majd ő olvassa fel. Én meg elmondom nagy derűtséget okozva *Hova és kihez menjen az istenlány* c. novellámat.

Aztán vacsorázunk, s vacsora után következik az ajánlékozás. Kaptam két szivart, melyet még nem mertem elszívni. Utoljára érettségi bankettemen szívtam – jó hetven éve. Meg még egy elmés villanyborotvát. Húztunk egy héttel korábban nevet, nem tudom ki húzta ki az enyém. Én Józsiét húztam. Kapott tőlem KIO-t, 91. Naplót meg egy kísérő levelet. Ennek szövegét ideírom:

Kísérő levél, nincs benne ritmus, mérték, csak rimes próza volna...

Rám esett a sor, a sors..., s / Nem illik adni ajándokot / Csak úgy, szárazon.

Kellene verset írni hozzá, szívből / Jövőt s elméset, olyan Arany Jánoshoz és Sinkához illőt.

De nem tudok, s hiába tördelem / Sorokra szövegem, attól még nem lesz / Szabadvers sem az énekem.

Igazi versre eddig még / Csak Kaifás ihletett, S Téged az / Esem máshová sorol s ítélt.

Kivárom tehát az időt, amikor / Szívem Érted majd lángra gyúl, / S a múzsám majd verset sikolt.

Marad tehát a próza, mire / 89. éve küszöbén képes-e / A magyar-szak fáradt igrice?

Nem tud szegény, már olyat / sem, mert prózához is kell azért / Valami s némi gondolat.

S az elmúlt reggelen elmondtam, / mit nem mondhatok el én soha: / Nem lépek tanszékre professzornak.

Így hát fogadd, mit megírtam / Jó negyven éve, s hat vastag / Kötetben. Kiadó? Szamizdat.

Raadásul még a végtelen Napló / 91. füzetét is, mely csak az elmúlt / Napokban hagyta el a sajtót.

Sokat találsz majd benne, / Botrányosat. De bízom Benned: / Nem botránkozol, hiszen ismered,

Akitől, amíg él, csak olyan telik, / Amit ajkára ad egyetlen / Szerelme, a Názáreti.

Vége, vége, nincs tovább, / Megizzadt, s koszorús homlokát / Megtörölheti, s Pegazust is, a lovát.

Ajánlottam még nekik, hogy megtanítom őket bridzselni. Azt ígérték, hogy majd szilveszterkor állnak elibe. Éjféli szentmisére átmentek a Mikszáth térre, de én ne mentem, mert féltem, hogy veszélyeztettem vele a másnap reggeli programot. 25-én délelőtt a Bokorportán mondta misét, s benne a 2006. évi karácsonyi elmélkedésem, mely megtalálható a 91. Napló végén. Gabit és Bandi ültettem magam mellé. S mise után mondtam Bandinak, hogy szívesen látnám már a Vincze családot.

– Ha látni akarod, gyere el hozzánk holnap délután, mindannyian együtt leszünk. Negyvenen voltak, nagyon jól éreztem magam körükbe.

De első nap délután még elmentem háromra töredék- s egykori pótkávéra a Guttenberg-térre bridzselni. Sz. Márti, Margit és Tamás fogadtak. Jót beszélgettünk. Estére meg siettem haza, mert másnap korán keltem. A Népligetből repített egy busz Ajkára. Amikor megérkeztem György Zoliékhoz mondtam egy bókot Gabinnak: Még mindig Te vagy a legszebb kislány a Bokorban. Aztán megláttam ötödik gyermekét, Anna-Máriát, s módosítottam, hogy nem ő az, hanem a kislánya. Itt is voltunk vagy húszan, s nekik is elmondtam idei karácsonyi elmélkedésemet. Jót beszélgettünk. Különösen Töltl Janival, aki közben az ajkai Művelődési Ház igazgatója lett, és nagyon sok jót tehet ebben a minőségében. Egy órákor már újból a buszon ültem, a négy haza is értem. Este meg elmentem a Vincze családhoz. Még éjfél előtt haza is hozott Krisi és Orsi.

Következő volt a családi karácsony. Livivel, keresztlányommal, Évikével meg Zsomborral s Katival. Jól kivallattam őket, ők is engem. Péntek délelőtt alkalmi fuvar elhozta Livit ide, a Piarista közbe, s végre látta ő is, hol lakom. Délután pedig a Mag I. jött el teljes létszámmal. Csináltunk karácsonyt: misét elmélkeéssel, s utána megtanítottam őket bridzselni. Még fokozni kell a tudományt. Azt mondták, fokozzák. Két találkozó közt eljönnek majd egy-egy alkalommal.

Utána már Szilveszter következett. Délután imádkoztunk miséztünk, s közben levetítették az év eseményeit, majd vacsoráztunk. Vacsora után vártam őket szobámba. Tíz óra lett, mire megérkeztek. Két *terített* bridzs után már igazánból játszottunk. Három leosztás sikerült. Eredmény: 2 db 3 sans és 1 nagy szlemm. Féltizenkettő után felmentünk adorálni a kápolnába, utána elénekeltük a himnuszt, koccintottuk. Majd lejttem egy új vastag könyvvel, s megkezdtem az Újévet annak olvasásával. Fél kettőkor eloltottam már a villanyt, s aztán alvással elkezdtem az újesztendőt.

MERZA JÓZSEF

ÉLJÜNK KRISZTUS BÉKÉJÉBEN!

Karácsony van. Az emberek megvásárolják ennivalójukat és hazamennek, hogy néhány napot zavartalan nyugalomban töltsenek. Az újságírók papírt vesznek elő és megírják a karácsonyi melléklet fenyőágakkal díszített oldalai számára szánt cikküket. Jólétről, biztonságról, nemzeti egységről, a politikai feszültség enyhülésének kilátásairól elmélkednek. A frontokon harcolók egy-két napra meg egyeznek abban, hogy nem ölik egymást. A hívők kartkarba öltve éjféle misére sietnek, s a templom fényárjában boldogan ünneplik azt, Aki békét, váltságot hozott az embernek. Elfelejtik a sűrke munkanapokat és gondtalanul örülnek a Kisdednek. A nem-hívó is halat és bort vásárol, a feleség anyjától tanult szentestei ételeket főz. Mozi vagy színház programot terveznek, szülőkhöz, testvérekhez utaznak. A rokon nélküliek a rádióműsort böngészik és házikabátba bújnak, a mozgékonyabbak asztalt foglalnak valamelyik étteremben. Mindjárt itt van az év vége. Az ember elégedetten állapítja meg, hogy mit végzett az év során, mit szerzett anyagiakban, szellemiekben.

Krisztus megszületett. Ezért van Karácsony. Krisztus békét hozott a Földre, ezért ilyenkor pihenünk, eszünk, szórakozunk, barátkozunk, nem foglalkozunk sem termeléssel, sem üzlettel, sem tudományos munkával, sem verekedéssel. Ezekből a külső jelekből ítélve, a Béke ünnepének formáiból kiindulva, a békére az alábbi meghatározásokat gyűjthetnénk össze. A béke édes semmittevés a verekedésnek közmegegyezéssel történő felfüggesztése révén előállott helyzetben. A béke társadalmi, családi, egyéni nyugalom. A béke a fizikum és a pszichikum kellemes jóérése.

Hagyjuk el derék polgárainkat, akik az elmondott módon ünneplik a Karácsonyt és képzeljük oda magunkat egy ködös, borongós angliai országútra. Kérdezzük meg a menetelő idős gentlemant, aki sálját nyaka köré tekerve, kabátját szorosan összehúzza lépeget a nyirkos, decemberi időben. Uram! Ön komoly, megállapodott ember. Miért nem ül otthon karosszékében, miért nem hallgatja a fahasábok ropogását? Miért mászkál kinn ebben a kellemetlen időben? Jól meg akar húlni? És egyáltalán: mit szól ehhez a felesége és a gyerekei? Vagy szólítsuk meg a nagysörényű fiatalembert, aki plakátot cipel magával. Barátom! Miért nem tölti ezt a kellemetlen időt magához való fiúk és lányok, meg egy jó lemezjátszó társaságban? Nem tudom, mi lenne a válasz. Valószínűleg arról beszélnének, hogy amikor Krisztus békét akart hozni, akkor Ő is otthagya a Szentháromság összkomfortos életét és mindenféle sötét alakkal kezdett járkálni azért, hogy ezzel a pár éves meneteléssel megnyerni igyekeztek a közvéleményt egy program megvalósítására.

Ez az egyetlen példa is mutatja, hogy különféle fogalmak élnek a békéről. Az egyik nyugton akar lenni, a másik szórakozni akar, a harmadik az országúton köt ki. Mivel nem lehet minderről beszélni, egy oldalt választok csak ki. Elmondom, mit jelent nekem Krisztus békéje az év bármelyik napján.

Egy ember vagyok, aki a többi között él. Ők kapcsolatban vannak velem, én övelük. A kapcsolatok sokfélék: munkáltató – munkavállaló, munkatárs – munkatárs, családtag – többi családtag, rokon – többi rokon, ismerős – ismerősök, barát – többi barátok, - hopp! Mit kell most írni folytatásnak? Stilisztikailag: ellenség – többi ellenség. Azaz, vannak ellenségeim, ezek nem szeretnek engem és a maguk szükségletei és lehetőségei szerint ártanak nekem. Én, a magam módján, önvédelemtől indítva, becsületes módon ellenaknákat mélyíték velük szemben. Ez e szópárt tartalmi magyarázata.

Ezt a szópárt kell leírnom, pontosabban, megélnem?

Nem! Krisztus a béke csinálótól a barát – ellenségek szópárt várja el. Furcsa, heterogén párosítás. De csak ez az egyetlen párosítás teszi lehetővé, hogy az ilyen sémákból barát – barátok típus válhassék abban az esetben, ha a pár első tagja nagyon tudja sugározni a szeretetet és ez áthatja a pár második tagját. Ha ez mégsem történnék meg, akkor sincs nagy baj, mert az első tag elviseli a második tagban szereplők kitolásait, nincs harc, mert az egyik fél nem ad okot az ütközetre.

Mi tehát a béke? Külső vonatkozásokban a fizikai és az adminisztratív erő nem-alkalmazása. Kellemes érzés ez? Problémamentes? Nincsenek benne válságok, depressziós szakaszok? Első közelítésben azt a gyereket kellene megkérdezni, akinek az apja bottal veri a fenekét.

Belül vagyok most, önmagamban. Különféle ismereteket szereztem, különféle dolgokat valósítottam meg. Úgy gondolom, hogy Isten Országához tartozom, dolgozom érte, eredményeim vannak. Ebből eredően tehát békében élek önmagammal. Jaj, nem! Százszor nem! Borzalmas

mennyiségű hanyagság, mulasztás ötlik fel első vizsgálatra is. Jó, Isten megbocsátotta ezeket, mit izgulok akkor? Maximalistább vagyok nála? Lehet, hogy így van, de sokkal inkább az a helyzet, hogy gondban vagyok a jövő miatt. Hogyan éljem jobban a következő napot, ha ma is gyatra az eredmény? Ha a tegnapi szememmel nézve a mai napot, el kell marasztalnom magamat? Ha kialakult tudatom kalapácsával hiába verem azt a sziklát, aminek Én a neve, nem faragható úgy, ahogy kellene. Verítkezve és teljes erőbedobással vetem rá magam a legjobb pillanataimban erre a tehetetlen, ormótlan tuskóra, erővel, erőszakkal megyek neki, hogy kialakuljon, engedjen. Itt harc van, amíg az ember becsületes. Itt a béke megállás, nem fejlődés, befejeződés, korlátot ismerés, s ezért kopás.

Az ember szembesülése lelkiismeretével szükségképpen negatív, ezért az elégedetlenség, ezért a küzdelem a cselekedetek értékének és a lelkiismeret követelésének egyre szorosabbra zárásáért. Ez progresszív folyamat volna, ha statikusan néznénk az embert. Holnap azonban más lesz a követelmény, mert a fejlődő lelkiismeret előrébb jár. Nem elégíthetem ki a ma cselekedeteivel az előre törekvő holnapi tudatot. Holnapra új tartalékokat kell találnom, holnapra új kalapácsot kell szerezniem és nagyobb erővel kell nekiesniem önmagamnak ezzel az élesebb szerszámmal.

Ez tehát a béke? A belső béke, amiről azt gondolja az ember, hogy egyetlen sziget a világ kavargásában, amire menekülhet? Jó kis hely, úgy látszik, vulkánon kötöttünk ki. Valóban, nincs béke bennem, a szó nyugalmat jelentő értelmében. De akkor hol a béke? Valami mozzanat, ami relatív nyugalmat ad az embernek. Semmi, semmi ilyen nincs?

Bizonyos értelemben valóban nincs. Két mozzanatot azonban találhatunk. Az egyik: nyugodt vagyok abban a tekintetben, hogy amíg kifelé nem, csupán befelé alkalmazom az erő fegyverét, addig hasonló vagyok Krisztushoz. Amíg vállalom a magasabb szintre törekvést és az ezzel járó szenvedést, addig az Ő életét élem. A másik: ennek a vállalásnak a fizikai megvalósulása. Ha a nap végén szembesítem magam a mai lelkiismeretemmel, ha elmarasztalom magam, de vállalom a holnapi mérce követelményét, akkor az elalvásig terjedő időben – 10, 20, 60 másodpercig – szószerinti békében, testi és lelki nyugalomban vagyok. Ez az a perc, ami a jó lelkiismeretű ember számára adatik a földi hétköznapiakon.

Ebből már következik, hogy az értelem síkján kifelé, az emberek felé irányulva, kettős magatartást kell érvényesítenem. Nincs erőalkalmazás, ha ebből az illetőnek fizikai vagy adminisztratív kára származnék, de teljes az erőbevetés mindazon törekvések szolgálatában, amelyek Isten Országá felé közelítik, vagy abban előreségítik őt. E kettős tevékenységgel járó közérzet az eddig elmondott kétfajta magatartás eredőjeként alakul ki.

Nincs békénk mindaddig, amíg el nem jutunk Istenhez. E világ sötétjében haladunk. Éjszakai repülés ez. A fülké-

ben műszereink pislákolnak, időnkint irányjelző állomásokhoz mérjük be magunkat. Utat helyesbítünk. Van itt pihenés, van itt nyugalom? Nincs. Tudatalatti ösztöneinkkel bízunk műszereinkben, bízunk azokban, akik távolról segítenek minket a jelzőállomásokon. A béke összes eleme csupán ennyi: bizalom.

A leszállásig, ezen kívül, nincs más.

Csak kontroll és feszültség.

1971. Karácsony

HABOS LÁSZLÓ KARÁCSONYI TÖRTÉNET

Összekuporodva ült a hideg betonaljzaton. Fejét a megszelt falnak támasztotta. Csúpn egy pillanatra szerette volna lehunyni szemét, csendben elmerengeni, a Jóskára gondolni. Maga előtt látta a fiú alakját. Látta a szeretett arcot, amely ekkor nem mosolygott vissza a mindig elcsodálkozó tekintetére. Megrémult. Megijedt, hogy a komoly tekintetű fiú valami olyat fog mondani, de lassan elhomályosodott a kép elnehezedett szeme előtt. Elcsendesült körülötte minden és észrevétlenül hatalmába kerítette az álmot. Hirtelen olyan más lett minden. Ő ott ült a meleg szobában a sparhelt melletti heverőn. Lábát maga alá húzta a mintás pokróc alatt. Ott ült a fodros szoknyájában, meleg harisnyájában, abban a bolyhos, kötött pulóverében, melyet annyira szeretett, és hímzett. Már egy hete hímmezte azt az asztalterítőt. Ajándéknak készítette az ünnepre. Szerelmes ajándéknak szánta a fiúnak. Kint vastag hótakaró terült a kertre, az elnéptelenedett utcára. Hó fődte a házak tetéjét, a kerítések léceit és az út menti fákat is. Advent utolsó napjaiban járt az idő. Szorgosan mozgott a leány keze, de minden harmadik öltés után felkapta fejét és az ajtóra pillantott. Igyekezett a hímzéssel, sietett befejezni, mielőtt belépne a házba az ifjú. Nagyon várta minden alkalommal kedvesét. Izgatottan dobogott a szíve. Édesanyjára pillantott, aki a lábas fölé hajolva keverte az ételt. Még egy utolsó öltést készített, majd egy határozott mozdulat végén csomót kötött a fonálra. Miután elharapta a szálát, visszájára fordította a terítőt és egy pillanatig csodálta alkotását. Szépnek találta, nagyon szép ajándéknak, a kiválasztottnak az év legszebb ünnepére. Behunyta szemét és elmosolyodott, mert önmagát érezte a kiválasztottnak. Hiszen ő az a lány, akinek az a szép délceg legény udvarol! Boldognak érezte magát, és boldogan mutatta remekművét édesanyjának. Az *édes*, ahogy a leány nevezte édesanyját kezébe vette a terítőt. Forgatta jobbra, balra, nézte az elejét, a hátulját, azután a leány szemébe nézett.

– De szép! – mondta büszke szeretettel...

– De szép! – hangzott újra a felkiáltás. – De szép terítő! – szóló ismét a hang. Halk, kedves, ismerős hangot hallott távolról a lány, de nem az édes lány hangja volt. Nehezen nyílt szeme előtt valamilyen izgatott mozgás képe körvonalazódott ki. Hirtelen tágra nyitotta szemét és

ijedten pislogott egyet. Megrémült, mint akit tetten értek. Feltérdelt, gyors mozdulattal megigazította kócos haját és körbenézett. Távolról egy szúrós tekintet meredt reá. Megpróbált olyannak látszani, mint aki nem aludt. Hiszen ő csak elmerengett egy kicsit. Hiszen tudhatja mindenki, hogy ő csak a Jóskára akart gondolt. A Jóskára gondolni pedig szabad, csak aludni nem. Aludni nem szabad, azért megbüntetik. Körbenézett, miközben kezével végigsimította hosszú gesztenyebarna haját. Rémült tekintete találkozott a kedves hölgy mindig szelíd tekintetével, aki pontosan úgy nézett reá, mint az édesanyja. Szólni akart, de nem jött ki hang a száján. Csak annyit akart mondani, hogy igazából nem aludt, csak talán egy rövid pillanatra elpilledt. . . , de ekkor a föléje hajoló hölgy tenyere elpirosodott arcát simította, majd széttárt kezének mozdulata az asztal felé irányította a lány tekintetét. Az asztalon csuda dolgokat pillantott meg az elzsibbadt lábával nehezen feltápáskodó hajadon. Egy terítőt vélt látni az asztal közepén. Nézte csodálkozó szemmel szótlanul – De hisz ez egy kendő! – kiáltott fel magában. Meredt szemmel nézte a fehér kendőt, majd a kislányos mosoly felnőtt női arckifejezéssé változott, és terítőt látott az asztalon és rajta egy gyönyörű karácsonyfát. Nem kenyérbélből gyúrt „tésztamic sodát”, hanem csodaszép karácsonyfát.

– Mit segíthetek, szeretnék segíteni valamit?! – kiáltott fel lelkesen, és nézett kérdő tekintettel az asztal köré gyűlt asszonyokra. A hosszú hajú Zsuzsannának kezében cérnába fűzött tű himbálódzott. A lány észrevette a varróeszközt, és feléje nyújtotta kitárt karját. A hosszú hajú szótlanul átadta a lánynak majd lehajolt s az asztal alatt hevert szétszaggyatott csomagolópapír egy darabjából papírgolyót sodort. A papír-golyót a leány bal tenyerébe helyezte, majd huncut mosollyal arcán egy másik papírgolyó gyúrásába kezdett. Néhány pillanat elteltével a szorgos kezeknek köszönhetően elkészült a papírgolyó-füzér. Egy füzér nyaklánc, melyet a hosszú hajú ráhelyezett a kenyérbél-fára. Körbetekintett a csodálkozó szempárokra, s miután néhány halk sóhajt hallott, levette a füzért, s egy mosoly kíséretében a nyakába tette és a blúza alá rejtette. A lány visszamosolygott az asszonyra. Boldognak érezte magát, amiért részt vehetett az ünnepi készülődésben. – Milyen jó – gondolta –, hogy a sebes arcú, a vamzer Mari éppen aznap kapott csomagot! A csomagról édesanyja jutott eszébe. Visszalépett a meszelt fal mellé, s hátát a hideg falnak támasztotta. Elképzelte az édesét, ahogy kisírt szemmel gondosan egy kartondobozba helyez néhány darab karácsonyra sütött apró finomságot. – Bizonyára elakadt a postán – gondolta, – hisz annyi csomagot kell ilyenkor eljuttatniuk a címzetekhez. Talán megérkezett már az épületbe, csak... – hirtelen ijedten nyelt egyet –, az örök. A gondolat tovább folytatása elszorította. A zárka végéből egy erőltetett kacaj hangja zökkengette ki a lányt gondolataiból. Ismét lekuporodott a fal mellé. Megint a fiúra akart gondolni. Újra és újra felidézte magában a göndör hajú, dús szempillájú molnárlegény arcát. Érezni akarta magán kedvese ölelését, ajkán akarta érezni a forró csókot, azt a szerelmes csókot, mely mindig oly boldoggá

tette. Egyszerre a kép, az ölekezés boldog képe eltűnt, s kérdések maradtak tudatában. Kérdések, melyek hirtelen vadul kopogtak szerelmes szíve ajtaján. Vajon éppen hol, merre járhat a göndör hajú legény? Vajon gondol-e még reá ugyanúgy, mint régen? Válaszok helyett könnycseppek gyűltek szeme sarkában. Lehajtott fejjel figyelte szakadt szoknyáját. Elszégyellte magát, igazából ekkor először, amiért lopott a gyárból. Könnye kézfejére hullott, amint öklébe zárta szoknyája ráncát. Félt, nagyon félt, hogy talán elveszítette szerelmét. Bizonyára már nem is kell a fiúnak. Nem tudott semmit a Jóskáról. Az édes levelében sem esett szó, egyetlen szó sem a molnárlegényről. Olvasott az otthoniakról, a házról, a hűgáról, a jószágokról, de a fiúról nem írt neki az édes. Ingujjával áztatta könnyeit és közben a nővér tekintetét kereste. A kedvesen anyáskodó hölgyről megtudta, hogy apáca. Csodálkozva nézte könnyes szemmel a szakadt ruhában levő apácát, aki ugyanúgy ült a betonlizzaton, ugyanúgy harisnya nélkül, mint ő, és halkan beszélgetett a hosszú hajú Zsuzsannával. Hirtelen arra gondolt – szipogva egyet –, ha majd egyszer szabad lesz, és tényleg nem kell a Jóskának, akkor nem fog sokáig szomorkodni. Nem fog kétségbeesetten annyira búslakodni, inkább beáll apácának ő is. Ez a gondolat jó érzéssel töltötte el. Újra a nőverre pillantott, aki időközben egyedül maradt. – Talán imádkozik? – gondolta magában. De a nővér ekkor hirtelen felállt, és a hideg padlón fekvő idős nő mellé kuporodott. Megsimogatta annak arcát, ahogy nemrég a leányét is, majd a sebes térdre helyezte a kezét. Eközben a zárkaajtóval szemben két munkásnő beszélgetett. A kövérkés mondott valamit, amin mindketten hosszan nevetgéltek. Bizonyára egy vidám történetet elevenített fel a közel-múltjából. Egy gyárban, ahol a leány is dolgozott, – a konzerv-gyárban – mindig történetek mókás jelenetek. Egy képsor villant fel ekkor a lány szeme előtt: Dezső, a szeplős arcú rakodómunkás, – aki mindig bohóckodott a fiatal lányoknak – idétlenkedve felborított egy rekeszt, és utána villám gyorsan nagyokat szökdelve iszkolt el a haragos csoportvezető elől. Miközben a munkásnőket figyelte, felegyenesedett a lány, hogy tegyen néhány lépést elzsibbadt lábával. Ekkor úgy érezte, hogy valaki őt nézi. És valóban, a kócos hajú angyalcsináló mindig mérges tekintete szegeződött reá. Nem szeretett arra az asszonyra nézni, és azt sem szerette, ha őt mustrálja a furcsa teremts. Nem értette ugyanis, hogyan volt képes olyan tettekre ez a nőszemély?! A minap hallotta két cellatársának beszélgetését, melyben az asszony rémtetteit emlegették. Nem értette igazán, hogy miért fordultak hozzá a várandós nők, hogyan voltak képesek ilyen cselekedetre? Ekkor arra gondolt magában, hogy mégsem lesz ő apáca. Igazából azt szeretné, hogy majd egy aranyszőke hajú, angyalarcú kisleány édesnek szólítsa őt. Ezután ismét az édesé jutott eszébe. A család, az otthon, a meleg szobában feldíszített karácsonyfa. A finom ételek illatát vélte érezni. Halkan korgott a gyomra. Nem szégyellte. Fülében hallotta, mert akarta hallani a karácsonyi énekeket. Önkéntelenül dúdolni kezdte az oly

gyönyörű dallamokat. Észre sem vette, hogy a nővér lépett mögéje, csak a fülében hallotta a halk suttogó hangot: „Igen, ma született meg a Megváltó!” Mosolygó arccal nézett fel, de hirtelen villany gyúlt a zárkában. A késő délutáni szürkéséget felváltotta a gyengén világító égő fénye. A fény volt a jel. A jel a várva várt engedély. A vörös hajú Gizi, aki eddig a falnak támaszkodva állt, segélykérően nézett a fiatal munkáslányra. Tenyerével szorította fájó derekát. A fiatal lány elvette a sarokban feltornyozott szalmazsákok tetején levőt, és gondosan elhelyezte Gizella szokásos fekhelyét. Az asszony fejét megbiccentve köszönte meg a segítséget. Gyorsan lefeküdt a zsákra, magára húzta a szakadt pokrócot. Fázott, hiszen se harisnyája, se fehérneműje nem volt a szerencsétlennek. Persze nem ő volt az egyetlen, akinek hiányos volt a ruhatára. Fáztak mindannyian, mert hideg volt a rideg zárka. Fájtak csontjaik, fájtak a nehezen összeforrt csontok. Széttörésükhöz elég volt egyetlen erőteljes rúgás a kihallgató tiszt borbakancsos lábától. Fájtak a meggyötört fejek is a hosszú órákon át folyt faggatózások miatt. Sokára jött el mindennap a várva várt este. Az este, amikor végre megpihenhettek a fájdalom gyötörte testek és sérültté vált lelkek. Némi nyüzsgést követően lassan helyükre kerültek a szalmazsákok. A zsákokra az elcsigázott testű lányok, asszonyok. Sorban magukra húzták a foltozott pokrócokat, melyen meg kellett osztozkodniuk. Kint halkultak a léptek, eltávolodott az ő a zárkaajtótól. A hosszú hajú egy hirtelen mozdulattal kibújt a munkáslánnyal közösen használt pokróc alól. Az egyedül maradt leány könyökére támaszkodott, és úgy figyelte, ahogy társa a kenyérbélkarácsonyfára helyezte a nyakában rejtett papír-füzért.

– Boldog karácsonyt mindenkinek! – suttogta, és visszamászott a durva pokróc alá. A kövérkés munkásnő is megindult, lassan a térdein haladva eljutott az asztalhoz és blúzának egyik gombját, mint csillogó dísz helyezte a kenyérbél-fa egyik ágára. A visszautat is térden tette meg. Pokróc-társa a foghiányos Margó sziszegve köszönte meg felajánlását.

– De szép! – jegyezte meg vörös Gizi el-elcsukló hangon.

– Csodaszép! – tette hozzá halkan, sebes térdét szorítva könnyes szemekkel az öregasszony. Az arcokon bátoralan mosoly, némelyek szemében egy-egy bátoralan könnycsepp jelent meg, de mindannyiuk lelkében a különös karácsony békés öröme lelt helyet.

– Dicsőség a magasságban Istennek! – hangzott hirtelen a suttogó felkiáltás a nővér szájából, miután minden áhitatra éhes tekintet az ő arcát kereste.

– És békesség a földön minden jóakarátú embernek! – válaszolta halkan a suttogó kórus.

Kintről erősödött az ő léptének zaja. Kattant a zárka ajtaja. Néhány test megrezsent, néhány szív erősebben dobbant. Belépett az ügyeletes tiszt. Kaján vigyorral arcán tekintett végig a pokrócok alatt szorongó elítéltálmányon, majd né-hány szem szaloncukrot a magasba do-

bott. A zárkalakók meredt szemekkel figyelték a sztaniolpapírba csomagolt édességek zuhanását, majd bukfenceit a cella betonaljzatán.

– Karácsony van, vagy mi a fene! – mondta nevetve a tiszt, miközben, mint megannyi vicsorító farkas vad tekintete szegeződött reá. Gyors mozdulat után zárult be a vasajtó. Hirtelen néma csend és döbbenet költözött a zárkába. Néhány hangos levegővétel után a kövérkés munkásnő felállt, oda-lépett a cukorkákhoz és összetaposta azokat. A döbbenettől feszült arcok lassan együtt érző mosollyá váltak. Újra léptek zaja hallatszott, miközben az asszony visszamászott fekhelyére, majd sötétség lett. Az őr lekapcsolta a villanyt. Né-hány „Jó éjszakát!” köszönés és „Szép karácsonyt minden-kinek!” meleg köszöntése röppent a sötétben. A nővér gondosan betakarta közös pokrócukkal a beteg öregasszonyt. Úgy gondolta, ez lesz az ő ajándéka a fájalmaitól szenvedő zárkatársa számára. Imára kulcsolta kezét és fohászba kezdett. Arra gondolt, milyen nagyszerű dolog lenne, ha megajándékozhatná mindegyik rongyos sorstársát egy-egy tiszta fehérneművel, meleg ruhával és valami finom étellel! A hideg végigfutott mezítelen lábán. Amennyire tudta, összehúzta magát. Az éjszaka imádságos virrasztására készült. Alig kezdett bele fohászába, zörrent a zárka ajtaja és világosság gyúlt. Az ajtóban egy ijedt tekintetű vasmunkásnő állt. – Csináljanak helyet neki! – hangzott a felszólítás az őr szájából, amint betessékelte az ismeretlen asszonyt. Hangos kattanással zárult be a kilépett tiszt mögött a zárka ajtaja. Az apáca boldogan adta át fekhelyét az újonnan érkezettnek. A fény ismét kialudt, s újra csend lepte el a cellát. A nővér az egyetlen székre telepedett. Boldog volt, hogy ismét adhatott valamit. A megszeppent asszony feje eltűnt a durva pokróc alatt, csak halk szipogásának hangját hallotta a mellette fekvő öregasszony. A nővér imádkozásba merült, s nem hallotta a halk mocorgás neszt maga mögött, csak meglepetten érezte, hogy vállára terült a zárkában levő egyetlen kabát. Az éjszaka sötétje elnyelte a zárkát. A szemek lecsukódtak s monoton hortyogások hallatszottak a pokrócok alól. A nővér ekkor lelkében harangszót hallott, éjfél misére hívó lágy harangszót. A koromsötét cellában térdre ereszkedett a nehezen összeforrt csontú törékeny test. Mosolygó arcán az ajka néma énekbe kezdett: „Menyből az angyal eljött hozzátok...”. A munkás-lány már mélyen aludt. Álmában újra szabad volt. Ott állt a hófödte tetejű falusi ház meleg szobájában, a bolyhos pulóverében a szépen feldíszített karácsonyfa mellett. Húgával együtt kezdtek a karácsonyi dal éneklésébe. Boldogan nézte a pislákoló gyertya fényét. A fenyőfa és a finom ételek kellemes illata töltötte be a szobát. A lány hangja elakadt nem tudta folytatni az éneklést húgával. Odalépett az edese elé. Szoroson magához ölelte és hangos zokogásba kezdett.

KOVÁCS LÁSZLÓ

KIT VÁRTAK A PÁSZTOROK?

(Evangélium Lk. 2, 1 - 20.)

Karácsonyi történet arról szól, hogy miközben Augustus császár népszámlálási rendeletére Mária és József Betlehemben szállást keresett, és csak egy barlangistállóban találtak helyet, hogy Mária megszüljön a koraszülött gyermeket, a pásztorok kinn a pusztában a nyájat őrizték, és a fagyos éjszakában a tűz mellett bóbiskoltak, beszélgettek. Engem ezek a pásztorok foglalkoztatnak igazán. Hogyan kerülnek a képbe? Miről beszélgethettek? És milyen hírt adhattak tovább?

Kik a pásztorok?

Izrael történetéből tudnunk kell, hogy földrajzilag három világrész (Ázsia, Afrika és Európa) találkozási pontján fekszik. A történelemben pedig világhatalmak ütközési pontjában állt és azok játéklabdája volt. (Egyiptom, Asszír-Babilónia, Perzsia nagyhatalmai telepedtek rá). Jézus születése idején pedig Róma uralma alá tartozott. (Ritkán örülhetett nemzeti önállóságának, mert csak Dávid és Salamon idejében és a Makkabeusok néhány évtizede alatt volt független). A római elnyomást csak fokozta, hogy a zsidó király, Heródes Róma kegyéből uralkodott, és a nép vezetői is jórészt kollaboráltak a megszállókkal. Az „amha-aresz”, a föld népe körében egyre jobban felerősödött a próféták jövendölésébe vetett hit, a szabadító utáni vágyakozás. A legkivettebbek, a törvényen kívülieknek számító pásztorok voltak, akiket a törvény emberei egy sorba állítottak a „vámosokkal és bűnösökkel” (sokszor a tolvajokkal és gyilkosokkal).

Miről beszélgettek?

Talán éppen arról, hogy rájuk is vonatkozik a császári rendelet? Kinek hova kell mennie? Mi lesz addig a nyájjal? Mi lesz a büntetésük, ha nem jelennek meg a népszámláló biztosok előtt? Elképzelem, ott ülnek a tűz körül, az öreg számadó pásztor, a tucatnyi juhász és a fiatal bojtárok. Távolabb a jókora nyáj összebújva, egymást melegítve. A terelő ebek is a tűz közelébe húzódnak. Távolból olykor farkas üvöltés hallatszik. Fenn a csillagos ég.

Az öreg pásztor hallgat. A fiatal bojtár törli meg a csendet. Neki tetszik ez a népszámlálás. Még büszke is rá, hogy a hatalmas császár kíváncsi az ő nevére is.

- Bolond vagy te gyerek - förmed rá az egyik juhász - nem a nevedre kíváncsi a császár, hanem a pénzre, hogy hány embertől szedhet be adót.

A másik juhásznál elszakad a cérna és akkora dühvel kezd az adóról, a szegénységről, a nyomorról beszélni, hogy az öreg pásztoroknak kell már rászólnia: Kár idegesíteni magad, fiam, attól nem változik meg az isteni császár!

A dühös juhász nem hagyja annyiban. Az öreg iránti tisztelettel, de az isteni császár iránti még nagyobb haraggal kijelenti: Fel kellene lázadni a népnek a rómaiak ellen, hogy végre független lehessen a mi népünk.

Ezt hogy gondolod? - kérdezi a harmadik juhász.

Úgy, hogy saját királyunk legyen, mint a nagy Dávid király - válaszol a dühös.

Halkan megszólal az öreg pásztor: Van királyunk.

Erre az összes nyájörző megmozdul, még a legkisebb puli is vakkant egyet. A juhászok összevissza hadonásznak, kiabálnak: Heródes nem a mi királyunk, ő a császár bérence. Aki még a saját zsebére is szedi az adót, még többet is, mint a császár. Kegyetlen zsarnok ő, aki nyomorgatja a népet. Gyilkos, aki féltékenységből megölette legközelebbi rokonait. Rokonait? A saját fiait és a feleségét is. Vele kell leszámolni legelőbb!

Az öreg pásztor újból megszólal halkan: Dávid is szedett adót. Dávid is gyilkolt, amikor megölette Betsabé férjét a csatában.

A dühös, az öreg pásztor ellen fordul: - Már megbocsáss nagybölcességű atyánk, csak nem azt akarod mondani, hogy a római elnyomó császár, a zsidó bábkirály és Dávid szent királyunk egy-kutya?! Az öreg hallgatott, és fel, a csillagos égre nézett. A tűz kialudni készült, már alig parázslott. A dühös intett a bojtárnak, hogy vágjon ki egy bokrot és az ágait dobja a tűzre. Csend lett, csak a fejszesuhintás, majd az ágak ropogása hallatszott, amint a parázs tüze belekapott. Egyszerre nagy fényvel fellobbant a láng. A fényen át látták, hogy valaki közeledik feléjük, lengeti a karját és közben kiabál: Ne féljete! Örömhírt hozok! A téli istállóban egy kisgyerek született. Az anyja pólyába csavarta és az etető jászolba fektette. Gyertek, nézzétek meg!

Mit találtak?

Tudjuk a karácsonyi történetből, hogy a pásztorok biztatták egymást, menjenek be a város határában lévő birka hodályhoz és lássák a csodát. Mert aki az ő aklukban megszületett, ki is lehetne más, mint a próféták által jövendölt Messiás, aki Dávid király trónjára lép, netán ő lesz Augustus császár utóda, egy világbirodalom császára, igazi isteni fenség!

Azt hiszem az öreg pásztor nem ment velük, mert öreg is volt, nehezen járt és valakinek a nyáj mellett is kellett maradnia. A többiek felkerekedtek. Elsőnek a fiatal bojtár ugrott, aki nagyon csodált minden istenséget: császárt és királyt. Aztán a dühös, akinek haragja a messiás születésének hírére rögvest elpárolgott. Majd a többi mind. Arról sem feledkeztek meg, hogy tejet, vaját, kovásztalan kenyeret és a tartalék bundájukat is magukkal vigyék az Új-

szülöttnek és szüleinek. Egyedül csak a kis nyájterelő kutyája nem tudta kivel tartson. Végül is az öreg lábára feküdt, és hamarosan elaludt.

— Nem tudom, hogy volt-e egyetlen ember is ott Betlehemben és Izraelben, aki tudta volna azt, amit mi ma már tudunk. Egyetlen világcsászár, egyetlen ország király sem képes megváltani a világot és országot. A Messiásnak más a jele: „Kisdedet találtok pólyába takarva és jászolba fektetve!” Aki szabadítót keres a világ bajaira és a maga boldogságára, az megtalálhatja Betlehemben a mintát: „Máriát, Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet!” Ezért:

*Örülj Testvérem, mert a Gyermek megszületett!
Örülj Testvérem, mert így kaptál új életet!
Örülj Testvérem, és tárd ki a szíved ajtaját!
Örülj Testvérem, és boldog szívvel mondd ma imát!*

BARCZA BARNA

A NEGYEDIK KIRÁLY

Mindenki hallott már a Háromkirályokról, a Napkeleti Bölcserekről: Gáspárról, Menyhértről és Boldizsárról, akik felkeresték az újszülött Megváltót Betlehemben, hogy ajándékokat vigyenek neki és hódoljanak előtte. Egy csillag vezette őket messze földekről a betlehemi istállóhoz - ezt a történetet mindenki ismeri.

Azt viszont nagyon kevesen tudják, hogy amikor feltűnt a betlehemi csillag az égen, a távoli Kelet birodalmából nem három bölcs indult útnak, hanem négy.

A negyedik, perzsa bölcsét Artabannak hívták, és mélységes áhítattal és lelkesedéssel készülődött az útra; eladott mindent, amije csak volt, az összes vagyonát és a háza árát is ajándékokra költötte: három különleges drágakövet vitt magával. Egy zafírt, ami úgy ragyogott, mint az éjszakai égbolt; egy rubint, mely mélyebben izzott, mint a naplemente; és egy gyöngyöt, mely tisztább volt a magas hegyek hófödte csúcsainál. Ezzel a három ajándékkal indult útnak, hogy találkozzon a másik három bölccsel az előre megbeszél helyen.

Napokon keresztül utazott gyors lábú lován; az utolsó napon már vágtatott, hogy időben érkezzen a találkozóhelyre. A szíve könnyű volt és vidám: éjjelente látta a csillagot az égen, és alig várta már, hogy a saját szemével láthassa a Megváltót.

Alig néhány mérföldnyire járt a céltól, amikor az út szélén egy alakot pillantott meg; egy férfi hevert a földön a tűző napsütésben. Artaban megállította a lovát, és habozott - otthagyn-e a férfit, aki bizonyosan úgyis halott volt már, vagy késlekedjen, és próbáljon meg segíteni neki?

Végül sóhajtott egyet, és leszállt a lóról, hogy megvizsgálja a földön heverő embert. Még élt, bár alig lélegzett, és égett a teste a láztól. Artaban árnyékos helyre vitte, meglazította a ruházatát, vizet hozott neki hogy megittassa és megmosdassa, és a tarisznyájából orvosságot vett elő, hogy csillapítsa a lázát. Majd' egy napig

ápolta a beteget, mire az jobban lett és lábra tudott állni; akkor a lován bevitte a legközelebbi faluba. Eladta a zafírt, hogy kifizesse a szállását és pénzt adjon a fogadónak, hogy gondoskodjon róla, amíg fel nem épül. Így már csak két ajándéka maradt a Megváltó számára.

A férfi észrevette, hogy jötevője gondterhelt; megkérdezte, mi nyomja a szívét. Amikor Artaban elmondta neki, hogy minden bizonnyal lekést a találkozót a többi bölccsel, a beteg elmosolyodott. "Én tudom, hová kell menned" válaszolta, és útba igazította Betlehem felé.

Artaban sietett Betlehem felé, amilyen gyorsan csak tudott; szeretne volna még időben beérni a többiekkel, hogy láthassa az újszülöttet. Amint a városba ért, bekopogtatott az első ház ajtaján; kérdésekkel halmozta ez az asszonyt, aki ajtót nyitott neki. Jártak-e itt napkeleti bölcsök; merre mentek; hol találja a Megváltót. Az asszony, aki éppen a kisgyermekét ringatta a karján, készségesen válaszolt: igen, a három bölcs jött és ment, ajándékokat hagytak a názareti Máriának és a kisdednek; nem, a család már nincs a városban, előző éjjel eltűntek, azt rebesgetik, talán Egyiptom felé. Artaban csalódottan töprengett, vajon mit kellene most tennie, hol kéne keresnie a Megváltót, amikor sikoltás hallatszott az utca felől, és rémült asszonyok csapata rohant el a ház előtt, karjukban a gyermekeikkel. "Meneküljete! Mentsétek a fiaitokat! Heródes katonái megölnék minden újszülöttet!"

Artaban látta a házigazdája arcán a rémületet, ahogy magához szorította a kisfiát; a katonák már dörömböltek is az ajtón, Heródes nevében. "Isten nevére kérlek, ments meg a gyermekem!" könyörgött az asszony, és Artaban az ajtóhoz ment. Az erszényéből elővette a vörös drágakövet, és átadta a parancsnoknak; az mohón kapott a kincsen, és továbbvonult a katonáival.

Mit tettem? gondolta Artaban. Elpazaroltam a Megváltó ajándékát...

De ahogyan az asszonyra és a gyermekre nézett, tudta, hogy nem volt hiába. "Isten áldjon meg azért, amit értünk tettél, és kísérsen az utadon."

Artaban pedig utazott tovább Egyiptom felé. Mire odaért, a Szent Családot már nem tallta seholy; hosszú éveken keresztül bolyongott országról országra, őrizve az egyetlen megmaradt ajándékot, remélve, hogy egyszer megtalálja végre a Megváltót. Lassan haladt, lépten-nyomon megállásra kényszerítette a jó szíve; betegeket ápol, szegényeknek segített, megtett mindent, amit csak tudott - de a gyöngyöt őrizte gondosan, tartogatta a Názareti Jézus számára.

Harminchárom év telt el, és a világ távoli sarkába, ahol Artaban éppen tartózkodott, hírek érkeztek Júdea földről. Az öreg, megöszült bölcs évek óta először mosolygott, és azonnal útra kelt. Végre tudta, hol keresse a Megváltót.

Amikor végül, hosszas és sietős út után Jeruzsálem kapujához ért, hatalmas tömeget pillantott meg. "Mi történik itt?" szólított meg valakit az úton. "Keresztre feszítik Názareti Jézust, a zsidók királyát." válaszolta az, csodálkozva, hogy Artaban az egészről mit se tud. Az öreg bölcs

megdöbbsent és megrémült; azonnal útnak indult a tömegben a Golgota felé, remélve, hogy az utolsó drágakövel még meg tudja váltani Jézus szabadságát és életét. Ahogy azonban próbált utat törni magának az emberek sűrűjében, kiáltozásra lett figyelmes; katonák vonszoltak egy fiatal lányt a város felé. "Ment meg!" zokogott a lány "Apámmal érkeztem Perzsiából, de ő meghalt, és adóságban hagyott. Most el akarnak adni rabszolgának. Könyörgök, segíts rajtam!"

Artaban a lányra nézett, azután fel a Golgotára; előhúzta az erszényéből a gyöngyöt, és egy pillanatig szomorúan nézte.

"A Megváltónak őrizgettem" mondta végül "De úgy tűnik, méltatlan vagyok rá, hogy ajándékot adjak Neki. Tessék, húgom. Váltsd meg velem a szabadságodat."

A következő pillanatban elborult az ég, mennydörgött és villámlott, és megrázkódott a föld; sűrűn kezdett szakadni az eső, és mindenki menekült. Artaban, az ősz, öreg király, lerogyott az út szélén; a lány fölé hajolt, hogy felsegítse. A bölcs arca ragyogott; felfelé nézett valakire, akit csak ő láthatott.

"De mikor, Uram?" rebegte alig hallhatóan "Mikor ettetek? Mikor itattalak? Mikor ápoltalak? Harminchárom esztendőn át kerestelek, és sohasem láttam az arcod..."

És a vihar közepén egy alig hallható hang válaszolt neki - talán nem is hallotta más:

"Bizony mondom néked, amit a szenvedőkért tettél, azt értem tetted. Ez volt a te ajándékod nekem."

Artaban pedig elmosolyodott, és lehunyta a szemeit.

FARKAS ISTVÁN

RANDEVÚ

"...kérjétek és megkapjátok, hogy a ti örömeitek teljes legyen" (János 16,24)

A randevú találkozás. Megbeszélte helyen, megbeszélte időben, meghatározott céllal, vagy éppen pusztán az együtt-lét érdekében. Randevúzni bármivel és bárkivel lehet s életem során, mondhatom nagyon sok lényel randevúztam. Tulajdonképpen elmondhatom, hogy minden-nel és mindenkivel találkoztam, akivel és amivel akartam, egyet kivéve. Annál az egynél, úgy látszik nem az akarat számít. Pedig egyre jobban vágyom rá, hogy találkozzak vele.

Első nyugdíjas nyaramon nagyon érdekes volt olvasni azok tapasztalatát, akiknek sikerült. Legutóbb Tanquerey összefoglalásában olvashattam azoknak a keresztyén misztikusoknak a tapasztalatairól, akik írásban is beszámoltak a randevúról, de beszámoltak az útról is, ami oda vezetett. Aztán ennek nyomán felelevenítettem azok tapasztalatát, akik valamikor, talán kétezer éve találkoztak vele – személyesen – majd valahogyan képesek voltak átadni ezt a tapasztalatot másoknak is – személytelenül.

Gazdag ember lévén – még azt is megengedhettem magamnak, hogy egy mai, kortárs pap, egy indiai jezsuita, Antony de Mello tollából elolvassam, hogy mindezekre, sőt még az egész hindu és buddhista hagyományra is alapozva ő hogyan tanítja ennek a találkozásnak az előkészületeit. És eszembe jutott kortársunk, a piarista Bulányi tanár úr módszere is: adni, szolgálni, szelídné lenni.

S akkor kezdtem megérteni a találkozás igazi nehézségeit. Tudatos munka és önkéntes szenvedés írja Gurdjieff, s ezzel a megfogalmazásával nagyon közel áll a misztikusokéhoz és a papokéhoz is. Mindenesetre mindkét oldal mérhetetlen sok munkát ígér és sok önkéntesen vállalt szenvedést. Azonban míg az egyik oldal ennek vállalását – és így a találkozást is – a papok és szerzetesek feladatának tartja, a másik oldal – Gurdjieff és Bulányi – kifejezetten olyanoknak, akik az élet, a hétköznapi élet részesei, akik meglátva, hogy a mechanikus munka és az önkéntelen szenvedés sokkal közelebb áll életükhöz, esetleg jobban vágyhatnak ezek megértése és a tőlük való megszabadulás után. Tanításukban azzal foglalkoznak, hogyan válhat az automatikus, mechanikus élet tudatossá és hogyan válhat a mindennapi szenvedéshalmaz önkéntessé, a randevú érdekét szolgálóvá. Bulányi tanár úr a hétköznapi emberek számára javasolja a módszere használatát, bár találkozásról nem beszél, már előfeltételezi. Az emberhez méltó, 'Istennek tetsző' élet feltételének tekinti a találkozást és a módszer alkalmazását is. Izgalmassá akkor vált számomra a sok javaslat, amikor felfedeztem, hogy ugyanarra építenek, vagyis az emberi testre, mint egyetlen kézzelfogható, számunkra elérhető munkaeszközre. Az egyik, mint az ördög bennünk működő jelenlétének, a bűnök fészkeinek és melegágyának tekinti, s mely ellen en-nél fogva küzdeni kell, minden megnyilvánulását irtani kell, erényre, Istennek tetsző működésre kell lecserélni. A másik viszont ennek az eszköznek az évezredek alatt kialakult helytelen használata miatti rossz működésre, vagyis arra hívja fel a figyelmet, hogyan tehető az egyetlen eszközünk működése olyanná, hogy annak, aki felettünk áll, tisztán lát és születésünk óta vár a randevúra, végre az eszköz maradéktalanul használható legyen. A jezsuita pap javaslata is nagyjából ez. Ő az apostoli hagyományra alapozva azt javasolja, hogy menjünk egy olyan paphoz, aki maga már találkozott vele és megtaníthat minket folyamatosan, vagy egyre többet imádkozni, és ez az ima majd lassan átalakítja a testünket, amely számára így lassan láthatóvá és követhetővé válik a keresett cél. A harmadik, a piarista tanár pedig a cselekvés, a tett, az akarat eszközeként tekint rá, mely feltételezi ezen képességek meglétét mindenkiben, vagyis már a találkozás utáni időről és gyakorlatról beszél, aminek része – Gurdjieff javaslatához hasonlóan – a kiscsoportos, közösségi munka. Tanquerey, Mello-val szemben azt mondja, hogy az utolsó lépés – maga a randevú – nem a mi munkánk: az erőfeszítéseink, a vezeklés, a böjt, az ima, az erényes cselekedetek számának eredménye, hanem ezek mellett ajándékként kapjuk, vagy nem kapjuk, de ezek nélkül csak kivételes esetekben, villámcsapásszerűen következik be a

találkozás. Mello, Jézusra hivatkozva azt mondja, hogy a találkozást csak kérni kell és megkapja bárki. Ha nem, az csak a rossz minőségű kérés miatt van. Gurdjieff javasolt módszerében lehet felfedezni azt a lehetőséget, hogy a munka – ha hosszú iskolai: közösségi és egyéni gyakorlat után is, de – mindenképpen eredményre, még ebben az életben 'személyes' találkozáshoz vezethet, mert mint mondja – ha nem is ezekkel a szavakkal –, minden folyamat anyagi, vagyis energetikai és így a csillagok születésétől a megszentelő kegyelem áradásán át a hangyák és emberek életfunkciójáig mindennek az alapját ugyanazok a kozmikus törvények képezik. Így csak a szükséges anyagok, és így energia jelenléte és kellő mennyisége szabja meg a találkozás létrejöttét. Ezek összegyűjtése pedig az ember életminőségén, létezésének szintjén múlik, amely szint szerencsés körülmények között – ahogy Jézus is tanította – bárki számára, aki kéri, tehát vágyik rá és hajlandó érte tenni, elérhető.

Eddig tartott számomra az elmélet, és be kellett látnom, hogy nagyon hasznosnak bizonyult. Minden beígért, helyenként kilátástalanul nagy munka ellenére megerősítette a találkozás utáni vágyamat. Újra, de most már nem intellektuális alapon kezdtem imádkozni, új alapokon kezdtem ismerkedni testem, érzelmeim és gondolataim korlátjaival és lehetőségeivel, és esténként másképpen néztem a csillagokra is. Intenzíven készültem az őszi lelki gyakorlatra és a közösségi találkozókra. Reggelente meditáltam és napközben összetett mozgásgyakorlatokat végeztem – mert mint említettem, időközben nyugdíjaztak és így mérhetetlenül sok időm lett.

Már egy ideje rájöttem, hogy hiába minden korábbi élettapasztalatom és élményem, mert nem tudok – nyugdíjasként még kevésbé – hiteles lenni mások, a naponta dolgozók előtt, ha nem jön létre ez a találkozás. Akkor igen, csakis akkor. És akkor történt valami, amiért ezt az egész, mások számára talán érdektelen sok mindent leírtam.

Ne kell megijedni. Nem azt a bizonyos találkozást írom le, mert azt még senki sem tudta érthetően – a hétköznapi értelem számára érthetően – leírni. Nem. Egy másik találkozót írok le. Olyasfélé, mint amikor hosszú próbálkozás – munka és szenvedés (és öröm) – után végre sikerült lefényképeznem egy rókát ott, úgy, akkor, ahogyan azt megálmodtam. Húszegynéhány évi természetfotózás után felhagytam ezzel a szenvedéllyemmel, mert rájöttem, hogy vannak az életben más, sokkal gazdagabb, rejtelmesebb területek, amikről még egyetlen 'fotóm' sincs. S rá kellett jönnöm, hogy ebben a keresésben is ugyanazok a szabályok, mint a természetben. 1. Meg kell szabadulni egy sor rossz beidegződéstől. 2. Ezek helyére a célnak megfelelő beidegződéseket kell begyakorolni. 3. Meg kell találni a keresett lényt. 4. Meg kell ismerkedni a keresett lényvel, annak céljával, szerepével, tulajdonságaival, szokásaival, tartózkodási helyével. 5. Eleinte csak ritkán, majd egyre többet együtt kell vele lenni.

Egyik reggel fél ötkor keltem és nekivágtam, toronyiránt a Prédikálósztéknek, hogy visszaérve, kilenc óra felé

már együtt reggelizhessek feleségemmel. Nem kis feladat, de tudtam és akartam. Velem jött egy önként vállalkozó ismerősöm is. Ő is tudta és akarta, mert már tavaly is megtette velem az utat. Akkor még nem tudta mi vár rá és sokkal többször próbált meg kitérőket javasolni. Most is megpróbálta, de elmagyaráztam neki, hogy nem kirándulni megyek, hanem gyakorlásként próbára tenni a testemet, az akaratomat és mindezt az értelmem vezénylete alatt pontosan úgy, ahogy elterveztem. A borz nem volt a terveimben. Valahol a Disznószállás völgy elején vettem észre. Ő is észrevett minket és csak annyi időt engedett nekünk, hogy ismerősöm a távcsőn át elgyönyörködjön benne egy percig. Nem látott még ilyen állatot. Mire átvettem a távcsövet, eltűnt egy tölgyfa gyökerei között. És akkor történt valami, amire nem számítottam.

A váratlan találkozás szép lassan átalakította a begyakorolt napi menetrendemet. A borz képe egyre többször jelent meg meditációim alatt. Üres pillanataimat, amikor szándékosan nem akartam semmit tenni, kezdte megtölteni az a gondolat, hogy még nincs az albumomban borz-kép. Lelki gyakorlatos elmélkedéseimet egyre többször szakította meg a tölgyfa gyökerei között rejtőző borzvár képe. Mintha minden összeesküdött volna az eredeti, a másik találkozó utáni vágy ellen. Még vadász ismerősöm is azzal búcsúzott, amikor éves mézszükségletünket megvettem nála, hogy az idei évtől már lehet borzra is vadászni. Akkor mondtam ki először hangosan, hogy szeretnék egy fotót készíteni egy borzról, és hogy találtam is egy várat. Még az sem változtatott a helyzeten, hogy lehetetlennek tartotta, mondván a borz csak igen későn, sötétedés után jön ki a várából, amikor már szinte semmi fény sincs. Ha pedig már kijött, gyors mozgása és a hosszú expozíciós idő miatt lehetetlen éles képet készíteni róla. Tudtam ezt már a rókáknál beszerzett tapasztalatból is. És mégis... Meg kell próbálni! Mikor lesz ilyen lehetőséged újra? Mi az, neked egyik délután újra lemászni a Szókeforrás völgyébe és sötétben vissza? Megéri! – mondta egyre erősebben bennem valaki. Az, hogy miért is kell nekem az a fotó, és mi van akkor, ha már lefényképeztem fel sem merült bennem és az eset szempontjából lényegtelen is. A lényeges az a tapasztalat volt, hogy egy igen erős elhatározást, egy szándékos munkát hogyan képes egy másik, sokkal lényegtelenebb, pusztán a becsvágy vezérelte szerzési vágy szinte teljesen felülírni bennem. Valaki erősebb volt bennem egy másikinál.

Éreztem, hogy meg kell tenni, hogy megszabaduljak a nyomástól, mert a borz képe, ahogy éppen kilép vára kapuján, a gyönyörű öreg tölgy gyökerei közül már éjjel is feltűnt, álmaiban. Egyik délután nekiindultam. Minden menetrend szerint zajlott. Megtaláltam a várat, s kellő távolságban, megfelelő szögben és szélárnyékban, egy másik tölgy mögött letáboroztam. Innen kezdve már jól ismert volt a helyzet. Várni kellett. Igen, pont így. Olyan vagyok már, mint akik tudnak várni. Aki nem olyan, az elfoglalja magát mindenfélével, hogy ne unatkozzon és még mindenféle elméleteket is felállít annak alátámasztására, hogy miért fontos mindaz, amit tesz. Előbb, vagy

utóbb azonban rájön, vagy nem jön rá, hogy valójában nem tud mást tenni, csak várni. Figyelmesen várni, hogy kellő időben, amikor kopognak, vagy kiáltanak, ébren legyen és ki tudja nyitni az ajtót. Vagy meg tudja nyomni az exponáló zsinór gombját.

Vártam. A Nap egyre laposabban süttött be a völgybe, a vár bejárata sötétbe borult és a fénymérő már fél másodperces expozíciós időt mutatott. Muflonok jöttek, bégettek egy sort, csodálkoztak, hogy miért vagyok ott, majd elmentek. Megszólaltak a kabócák is. Valahol fenn az oldalon mozgolódás támadt. Disznók lehetnek – gondoltam. Amikor már a fél másodperc is túl rövid lett a filmemnek, pakolni kezdtem. Nem sikerült! Pedig várakozás közben ígéretet tettem valakinek, hogy ha sikerül, megírom a találkozás történetét. Hát minden nem sikerülhet!

És akkor a mozgolódás fenn az oldalon erősebb lett és elegánsan, jól fésülten, kialudva kigördült, mit kigördült, kihullámszórt egy fiatal kis borz az egyik szikla mögül. Szaporán kutatott a kidőlt törzsek alatt és mozgásából arra következtettem, hogy a vára felé tart. Vagy nem is a vára? Talán csak ide bújt legutóbb, amíg el nem mentünk? Valószínű, mert akkor innen indult volna. És akkor mégis, miért jött pont erre, pont most? Nem számított most már a sok miért. Ott volt. Eljött a találkozóra, ha fotót nem is kért. De kit érdekelt már a fotó. Hiszen az csak egy papír, ez pedig egy élő borz. Semmit sem tud elmondani egy élő borzról egy fotó, egy leírás, de még egy videofelvétel sem. Nincs más lehetőség, ha török, ha szakad, találkozni kell vele, ha valaki át akarja élni ezt az érzést.

Azóta már napok teltek el és lassan elfelejtem a borzot. Már nem kell vágyakoznom a találkozásra. Bármikor találkozhatok vele. Összeismerkedtünk, vagyis aki kíváncsi volt a másikra megkapta a lehetőséget a találkozásra. Más nem is kell.

Most már csak arra a vágyamra kellene visszaemlékezni, amelyet a borz utáni vágy nyomott el. Ott sem lehet langyosabban – mondják a hozzáértők, sőt teljes szív, teljes lélek, teljes erő és egész elme szükségeltetik hozzá. Kevesebért nem adják. Pedig milyen közel van! Még a hegyről sem kell lemenni érte. Az egészről a borzok tehetnek. Meg a rókák, és a lepkék. Talán a csillagok is és a felhők. És a virágok. Nyáron. Máskor pedig a többiek, mind. Az én nem. Az én megpróbálta. Mást nem tehet. Úgy látszik nem képes elfelejteni önmagát.

Dobogókő, 2003.

GROMON ANDRÁS

AZ ÉRVELŐ JÉZUS

A „keresztény köztudatban” Jézus abszolút tekintélyi alakként él, olyanként, aki „kinyilatkoztatta”, megfellebbezhetetlenül közölte tanítását, követelményeit, és elvárta, hogy követői „gondolkodás nélkül” elfogadják, egyszerűen elhiggyék mindazt, amit mond.

Kétségtelen, hogy Jézusnak vannak „tekintélyi” vagy legalábbis tekintélyi jellegű kijelentései. Például: „A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért”; „Senki sem jó, csak egy valaki: Isten”; „Könnyebb a tevének átmennie a tű fokán, mint a gazdagnak bemennie Isten országába”; „Semmiképp sem hagyaték itt kő követ, amelyet majd le ne rombolnának” (Mk 2,27; 10,18; 10,25; 13,2) – de ebbe a kategóriába sorolhatjuk az „Ámen, mondom nektek”-kel kezdődő mondásokat, a „nyolc boldogság” (Mt 5,3-10) megállapításait vagy ún. antitéziseket is (Mt 5. f.: „Hallottátok, hogy megmondattott a régieknek – én viszont azt mondom nektek...”), ám-bár ez utóbbiakat éppenséggel lehetne a szerénység megnyilvánulásának is tartani: „Hallottátok, hogy... – nekem viszont az a véleményem...”

Mindenesetre a szinoptikus evangéliumokban nem találkozunk Jézusnak olyan megnyilatkozásaival, amelyek közvetlenül vagy közvetve azt kívánják, hogy bármit is elhiggyünk neki, csak azért, mert ő mondja. Viszont számtalanszor lehetünk tanúi annak, hogy megindokolja, érvekkel támasztja alá kijelentéseit vagy erkölcsi követelményeit.

Másfelől nemcsak maga gyakorolta a logikus, érvelő-következtető gondolkodást, hanem hallgatóitól is elvárta, mégpedig a legsúlyosabb, az „isteni igazságokat” érintő kérdésekben is, általános érvénnyel: Lukács evangélista szerint (12,54-57) a tömeghez intézte a következő szavakat, alighanem azért, mert az emberek túlságosan is igazodtak különféle tekintélyekhez, írástudókhoz, farizeusokhoz, főpapokhoz: „Amikor látjátok, hogy felhő támad nyugatról, rögtön azt mondjátok: »Eső jön!«, és úgy is történik. És amikor látjátok, hogy déli szél fúj, azt mondjátok: »Tikkasztó hőség lesz!«, és úgy történik... A föld és az ég arculatának megítéléséhez értetek... **Miért nem ítéletek meg magatok azt is, mi a helyes Isten szemében?**”

Ugyanezt a logikus gondolkodást szellemi ellenfeleitől is számon kérte, és amikor azok nem voltak hajlandó erre, megtagadta tőlük a választ (Mk 11,27-33): Miután kiutasította a jeruzsálemi templomból a kereskedőket és a vásárlókat, odamentek a főpapok, az írástudók és a vének, és így szóltak hozzá: „Milyen hatalommal teszed ezeket? Vagy ki adta meg neked ezt a hatalmat, hogy ezeket tedd?” Mire Jézus ezt mondta nekik: „Ellenkérdést intézek hozzátok: **Nevezetek meg egyetlen ésszerű indokot, és feleljetek nekem, akkor megmondom majd nektek, milyen hatalommal teszem ezeket! A János által végzett alámerítés Istentől való volt-e, vagy emberektől? Feleljetek nekem!**” Erre fontolgatták magukban a dolgot, mondván: „Ha azt mondanánk: Istentől, azt fogja mondani: Miért nem ajándékoztátok hát meg bizalmatokkal? Inkább mondjuk azt: Emberektől?” Félték azonban a néptől, mert Jánosról mindenki azt tartotta, hogy valóban próféta volt. Ezért így feleltek Jézusnak: „Nem tudjuk.” Erre Jézus is így szólt hozzájuk: „**Akkor én magam sem mondom meg nektek, milyen hatalommal teszem ezeket.**”

Van még egy nagyon érdekes példa arra, milyen nagyra értékelte Jézus az „értelmes beszédet”; olyan

nagyra, hogy annak hatására még saját elképzelésén is hajlandó volt változtatni (Mk 7,24-30): Egy alkalommal útra kelt, és elment a jobbára pogányok lakta Tírusz határvidékére, ahol bement egy diaszpórazsidó házába, mert azt akarta, hogy senki se tudja meg ottlétét, de nem maradhatott rejtve. Ellenkezőleg, rögtön hallott róla egy asszony, akinek volt egy tisztátalan szellem hatása alatt álló kislánya. Eljött, és Jézus lábai elé vetette magát. Az asszony görög volt, szír-föníciai származású, mégis arra kérte őt, hogy űzze ki lányából a démont. Ekkor talán valamelyik tanítvány, de még valószínűbb, hogy a házigazda így szólt az asszonyhoz: „Engedd, hogy előbb a gyerekek lakjanak jól! Nem helyes ugyanis elvenni a gyerekek kenyerét, és a kutyák elé vetni”, utalva ezzel arra, hogy a zsidók szemében a pogányok gyakran csak „kutyáknak” számítottak. Az asszony viszont megfelelt neki, és így szólt hozzá: „Igen, uram! De a kutyák is esznek az asztal alatt a kisgyerekek morzsáiból.” Ekkor Jézus azt mondta neki: „**Erre az értelmes beszédre való tekintettel menj el, lányodból kiment a démon.**”

Az alábbiakban Jézus érveléseiből mutatok be jó néhányat. Kategorizálásuk többé-kevésbé önkényesnek minősíthető, de hát sokszor elég nehéz eldönteni, melyikbe sorolhatóak; annyi biztos, hogy nem lenne célszerű „ömlesztve” közölni őket.

Alapelvek indoklása

Jézus úgy látta, hogy az írástudók – a kor teológusai – annyira ragaszkodnak a vallási hagyományokhoz, hogy azokat állítják Isten akarata helyébe. Ezt a tényt, illetve ennek megengedhetelenségét így támasztotta alá (Mk 7,9-13): „*Mózes azt mondta: »Tiszteld apádat és anyádat!« Ti viszont azt mondjátok: »Ha valaki azt mondja apjának vagy anyjának: Korbán – vagyis [a templomnak szánt] áldozati ajándék – az, amivel hasznodra lehetnék«, akkor már nem engeditek meg, hogy az illető bármit is tegyen apjáért vagy anyjáért. Így helyezitek hatályon kívül Isten szavát hagyományotok révén, amelyet ti magatok tettetek hagyománnyá.*”

Ennél is szemléletesebben magyarázta meg értetlenkedő tanítványainak, hogy semmilyen étel, az ún. tisztátalanok sem tehetik Isten szemében „tisztátalanná”, azaz értéktelenné az embert (Mk 7,17-23; érdemes fölfigyelni arra, hogy kérdéseiben a racionális gondolkodást kéri számon): „*Ti is ennyire értetlenek vagytok? Nem fogjátok föl, hogy semmi, ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti tisztátalanná, mivel nem a szívébe megy, hanem csak a gyomrába, majd pedig a budiba kerül? Viszont ami kijön az emberből, az teszi tisztátalanná az embert; ugyanis belülről, az ember szívéből jönnek elő a gonosz gondolatok, és ezek valóban tisztátalanná teszik az embert.*”

Általános érvényű alapelv, hogy senki sem képes két csúcstértek szerint élni – sem elvben, sem a gyakorlatban. Senki sem tarthat egyszerre két dolgot a legfontosabbnak, a csúcson mindenkinek az értékrendjében csak egy valami állhat, és ténylegesen mindig csak egy valami áll is:

amikor valaki cselekszik, mindig egyetlen csúcstértek szerint jár el, az ő tényleges csúcstérteke szerint. A maga korának nyelvén Jézust ezt így fogalmazta és indokolta meg (Mt 6,24): „*Senki sem képes két úrnak szolgálni: ugyanis vagy gyűlölni fogja az egyiket, és szeretni a másikat, vagy ragaszkodni fog az egyikhez, és meg fogja vetni a másikat.*” A „gyűlölni/szeretni” értelme itt: háttérbe szorítani/előnyben részesíteni; ezt tudva még meggyőzőbb Jézus érvelése, hiszen tényleg lehetetlen valamit egyszerre előnyben is részesíteni, meg háttérbe is szorítani. Azután levonja a súlyos következtetést: „*Nem vagytok képesek Istent is szolgálni, meg a Pénzt is.*” (Fontos észrevenni, hogy Jézus nem arról beszél, hogy „nem szabad”, hanem arról, hogy „nem lehetséges”!)

Amikor egy alkalommal Jézus és tanítványai Kafarnaumba érkeztek, odamentek Péterhez a templomadó beszédői, és megkérdezték tőle: „A ti mesteretek nem fizeti a templomadót?” Ő így szólt: „De igen.” Nem derül ki, hogy Péter mire alapozta határozott igenlő válaszát, talán az a legkézenfekvőbb feltételezés, hogy enyhíteni akarta a várható konfliktust, és úgy értette az „igen”-t, hogy Jézus majd meg fogja fizetni. Otthon aztán – rávezetve Pétert a logikus gondolkodásra – Jézus megindokolta elvi adómegtagadását: „*Mit gondolsz, Simon? A földi királyok kiktől szednek vámot vagy adót? Fiaiktól, vagy az idegenektől?*” Amikor pedig Péter azt mondta: „Az idegenektől”, Jézus kimondta a nyilvánvaló következtetést: „*Akkor tehát a fiak szabadok!*” Vagyis: Jézus szerint a templomhoz fűződő viszonyt (is) az Istenhez fűződő viszonyt kell meghatározni, az pedig, ha helyes, akkor nem hatalomra és jogra épülő, hideg uralmi viszony, mint a földi uralkodók és alattvalóik között. Csak egy világi módon felfogott „Isten országában” lenne helyénvaló a templomadó (avagy „egyházi adó”). Isten azonban Atyánk, az apák pedig nem adóztatják meg fiaikat. Ez a családiasság végét jelentené. A fiak szabadok (Mt 17,24-27).

Jézus más-más képpel/példázattal érvelve, ismételten rámutatott arra, hogy szavainak hallgatása (és személyének/küldetésének elismerése) semmit nem ér, ha azt nem követi tanításának tettekre váltása. A legismertebb változat a Hegyi beszéd végén található (Mt 7,24-27): „*Mindaz, aki hallgatja a szavaimat, de nem váltja tettekre őket, hasonlatos az ostoba emberhez, aki homokra építette házáat. Amikor aztán esett az eső, és jöttek az árvizek, és fújtak a viharos szelek, beleütköztek abba a házba, az összedőlt, és nagy volt a romlása.*” – Ritkán szokták idézni a következő, könnyen megfejthető kis példázatot (Mt 21,28-31): „*Mit gondoltok? Egy embernek volt két fia. Odament az elsőhöz, és ezt mondta: »Fiam, menj dolgozz ma a szőlőben!« Az így felelt: »Igen, uram!« De nem ment el. Aztán odament a másikhoz, és ugyanazt mondta neki. Az így felelt: »Nem akarok.« Később azonban megbánta, és elment. A kettő közül melyik teljesítette az apa akaratát?*” – A harmadik példázat (Mt 25,1-4) csak akkor mutatkozik meg világosan, ha leválasztjuk róla az evan-

gélísta értelmező kiegészítését (5-12. v.): „Isten országával úgy áll a dolog, mint azzal a tíz szűzzel, akik fogták fáklyájukat, és kimentek a vőlegény fogadására. Közülük öten ostobák voltak, öten pedig okosok, az ostobák ugyanis magukkal vitték ugyan fáklyájukat, de olajat nem vittek magukkal, az okosok viszont fáklyájukkal együtt olajat is vittek edényekben.” Magyarul: ahogyan az olaj nélküli fáklya („az áram nélküli villanykörte”) semmit sem ér, úgy Jézus szavainak hallgatása sem, ha valaki nem követi azokat. – Mindhárom esetben arról van tehát szó, amit a Jakab-levél is visszatérően hangsúlyoz, például így: „Mit használ, ha valaki azt mondja, hogy van hite, cselekedetei azonban nincsenek? Vajon üdvözítheti őt a hit? ... Amint a test lélek nélkül holt, úgy a hit is holt tetek nélkül” (Jak 2,14-26; ld. még Jak 1,22-27).

Megindokolt erkölcs

Jézus rendszeresen megindokolta erkölcsi követelményeit is, ami nagyon is érthető, ha arra gondolunk, hogy ezek a követelmények messze felülmúlják a bevett „hétköznapi” erkölcsiséget”, az ún. tisztességetikát, és nem kisebb mércét állítanak, mint magának Istennek az erkölcsiségét (Lk 6,36): „Válgatok olyan irgalmassá, mint amilyen irgalmas a ti Atyátok!” Ennek legkiemelkedőbb megnyilvánulása az ellenszeregetet (Lk 6,35), amit Jézus így indokolt meg (Lk 6,32-34): „Ha csak azokat szeretik, akik szeretnek titeket, miféle jóság lakik bennetek? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik szeretik őket! És ha csak azokkal tesztek jót, akik jót tesznek veletek, miféle jóság lakik bennetek? Hiszen a bűnösök is ugyanezt teszik! És ha csak azoknak adtok kölcsön pénzt, akiktől reméletek, hogy meg is kapjátok, miféle jóság lakik bennetek? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza. Inkább ellenségeiteket szeressétek...”

Ezt aztán konkrétan alkalmazta és maga is gyakorolta Jézus a letartóztatásakor, amikor leintette a fegyveres erőt alkalmazó Pétert (Mt 26,52): „Tedd vissza a helyére a kardodat...”, megadva rögtön felszólításának indoklását is: „...mert mindazok, akik kardot ragadnak, [az általuk megragadott] kard által vesznek el!” A felszínes, közhelyeszerű értelmezéssel szemben ez azt jelenti, hogy aki erőszakot alkalmaz, az éppen ezáltal automatikusan „elvész”: kiesik „Isten országából”, a szeretet világából, és lelki-szellemi-erkölcsi értelemben halott lesz, ahogyan a „tékozló fiúról” is azt mondja az apja (Lk 15,24-32): „...elveszett, ...halott volt” (amíg bűnbánatot nem tartott). – De lássunk két „hétköznapi” példát is.

A tanítványok egyszer elfelejtettek elegendő kenyeret beszerezni, és csak egy kenyér volt velük; mindjárt vitatkozni is kezdtek egymással, nyilván arról, hogy ki a felelős, és hogy kinek jusson abból az egyből (Mk 8,14-16). Amikor Jézus észrevette, hogy vitáznak, a korábbi két nagy kenyérmegosztásra (nem „kenyérszaporításra”) utalt vissza (Mk 6,35-44; 8,1-10), és egyfelől ismét a logikus gondolkodást kérte számon tanítványain (Mk 8,17): „Miért vitatkoztok azon, hogy nincs kenyerek? Még

mindig nem fogjátok föl, és nem is értitek?” (vö. föntebb, Alapelvek indoklása, 2. bek.: Mk 7,17-23!), másfelől a korábbi példákkal világította meg a mostani teendőt (Mk 8,19-21): „Nem emlékeztek, hogy amikor az öt kenyeret megtörtem...? És amikor hét kenyeret törtem meg...? Még mindig nem értitek?” „Megtörni” a biblikus szóhasználatban annyi, mint megosztani (vö. Iz 58,7: „Törd meg kenyeredet az éhezőknek...”), tehát azt kellett volna megérteniük, hogy ha kevés enivaló van, akkor nem vitatkozni kell, hogy kinek mi jusson belőle (és főképp nem kizárni valakiket), hanem ami van, azt meg kell osztani...

Az ember persze számtalanszor kerül olyan helyzetbe, amikor nagy a csábítás, hogy ne a jézusi erkölcsiség elvei szerint cselekedjen, vagy egyszerűen úgy érzi, hogy nincs ereje megfelelni a magas eszménynek. Ezekben az esetekben érdemes megfontolnia Jézus szemléletes buzdításának logikáját (Mk 9,45): „Ha csapdába ejt a lábad, vágd le! Jobb neked sántítva életben maradni, mint ha mindkét lábad birtokában a holtak gödrébe vetnek!” E mondas hátttere az, hogy a korabeli felfogás szerint a róka inkább lerágja beszorult mancsát, ha csapdába esik, semmint hogy bevárja a vadászt, és az agyonverje. Azaz egy tagot feláldozni az életért: okossággal párosult élni akará. Jézusi üzenete pedig az, hogy az Isten országába, a szeretet világába tartozás kedvéért – egyszerűbben: annak érdekében, hogy megmaradhassunk a szeretetben – szükség esetén érdemes minden ezzel szemben álló dolgot „fömládozni” (vö. Mt 13,44-46).

Érvek Isten jósága mellett

Az itt következő példákat – legalábbis részben – sorolhattuk volna az előző kategóriába is, mivel kétségtelenül tartalmaznak erkölcsi jellegű mondanivalót is. Elsősorban azonban Isten jóságáról akarják érzékletes képekkel/hasonlatokkal meggyőzni a hallgatót, mégpedig sajátos „érvelési technikával”, a kisebbről a nagyobbra következtetés (*a minori ad majus*) módszerével.

Ami a megélhetést illeti, Jézus azt mondja (Mt 6,25-30): „Nézzétek meg az ég madarait! Nem vetnek, nem aratnak, csűrökbe sem gyűjtenek, mennyei Atyátok mégis táplálja őket. Nem értek-e ti sokkal többet náluk? ... Figyeljétek meg a mező liliomait, hogyan növekednek! Nem fáradoznak, és nem is fonnak! De azt mondom nektek: Salamon minden pompájában sem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Ám ha Isten ilyen [előkelően] öltözteti a füvet, amely ma a mezőn áll, holnap meg kemencébe vetik, nem sokkal inkább titeket, csekély bizalmúak?” (Ahhoz, hogy meggyőzőnek érezhessük ezt az érvelést, természetesen figyelembe kell vennünk – egyebek mellett! – azt, hogy a madarak is utánajárnak táplálékuknak, és a liliomok is elvégzik a fotoszintézist...)

Ugyanezt két másik példázattal is megfogalmazta Jézus (Lk 11,5-8 és 18,1-5): „El tudjátok képzelni, hogy ha valakinek közületek van egy barátja, és elmegy hozzá az éjszaka közepén, és azt mondja neki: »Barátom, adj kölcsön nekem három kenyeret, mivel beállított hozzám egy úton lévő barátom, és nincs mit elébe tennem!«, akkor az

majd így felel: »Ne fárassz! Már rég bereteszeltük az ajtót, és gyermekeim itt vannak velem a fekhelyen: Nem tudok felkelni, hogy odaadjam neked.«? – „Volt egy városban egy bíró, aki Istent nem félte, emberrel nem törődött. Volt pedig abban a városban egy özvegyasszony is, aki ismételen elment hozzá, és azt mondta: »Szolgáltass nekem igazságot ellenfelemmel szemben!« A bíró egy ideig vonakodott, de azután ezt mondta magában: »Ha Istent nem félem és emberrel nem törődöm is, hát azért, mivel fáraszt engem ez az özvegyasszony itt, igazságot szolgáltatok neki, nehogy állandó jövetelével lassanként teljesen kimerítsen.« – Ha már egy átlagos barát, sőt egy tisztességtelen bíró is eleget tesz a hozzá forduló kérésének, mennyivel inkább biztosak lehetünk abban, hogy Isten megadja nekünk, amire ténylegesen szükségünk van.

Az iméntiek alapján már érthető Jézus buzdítása (Mt 7,7-8), annak indoklása (Mt 7,9-10) és az indoklásból levont következtetése (Mt 7,11): „Kérjétek, és Isten adni fog nektek! Keressetek, és találni fogtok! Zörgessetek, és Isten majd ajtót nyit nektek! – Avagy közületek ki az az ember, aki követ ad oda a fiának, ha az kenyeret kér, vagy kígyót ad oda neki, ha halat kér? – Ha tehát ti, bár rosszak vagytok, tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább ad majd a ti mennyei Atyátok jókat azoknak, akik kérik tőle!”

Ami pedig az üldöztetést és az esetleges erőszakos halált illeti (de kiterjeszhetjük ezt általánosságban minden szenvedésre), Jézus így érvel (Lk 12,6-7): „Nemde öt verebecskét pár fillérért árulnak? De azért Isten egyikükről sem feledkezik meg. Nektek pedig még a fejetek hajszálait is mind számon tartja! Ne féljétek! Ti az összes verebeknél többet értek számára.” (Persze ez nem meggyőző, ha csak az e világi valóságot tartjuk szem előtt...)

Jézusnak alighanem már kortásai is ellene vetették, hogy a valóságban túlságosan is sokszor nem érvényesül Isten „gondviselése”, és túlságosan is sok az égbekiáltó szenvedés, és föltehették neki az örök kérdést: Mindez hogyan egyeztethető össze Isten jóságával? Feltételezhetően erre a kérdésre (vagy a tanítványoknak az Isten országa megvalósulásával kapcsolatos kétkedésére) mondta el válaszul a következő kettős példázatot (Lk 14,28-32): „Ki az közületek, aki ha nagy házat akar építeni, nem ül le előbb, s nem számítja ki a költséget, hogy telik-e neki a befejezésig? Nehogy aztán, ha lerakta az alapot, de az építkezést véghez vinni nem volt ereje, mindenki, aki ezt észreveszi, gúnyolni kezdje, mondván: »Ez az ember elkezdett építkezni, de nem volt ereje véghez vinni!« Vagy ki az a király, aki hadba vonul egy másik király ellen anélkül, hogy előbb leülne, és haditanácsot tartana, vajon képes-e tízezer harcosával szembeszállni azzal, aki húsz-ezerrel jön ellene? Ha pedig mégsem, akkor követséget küld, amikor amaz még távol van, és meghódol neki.” – A kisebbről a nagyobbra következtetés logikája pedig ezt a mondaivalót sugallja: Ha már egy normális építkező is úgy jár el, hogy... Ha már egy normális király is előbb

meggondolja, hogy... Mennyivel inkább feltételezhetitek, hogy Isten is meggondolta a dolgot, mielőtt belevágott volna emberteremtő vállalkozásába...

Megvédett gyakorlat

Jézus sokszínűen ontja érveit, amikor megvédi „lelkipásztori gyakorlatát”, nevezetesen azt, hogy miért ül egy asztalhoz, azaz vállal közösséget a lenézett és a társadalomból kitzasztott bűnösökkel.

Ezt már működése elején felrötták neki a farizeusok – pontosabban ekkor még udvariisan a tanítványainak: „Hogyhogy a vámosokkal és bűnösökkel eszik együtt?” Jézus azonban meghallotta a kérdést, és mindjárt megadta nekik a magyarázatot (Mk 2,17): „Nem az erejük teljében lévőeknek van szükségük orvosra, hanem azoknak, akik rosszul vannak. Nem azért jöttem, hogy »igazságosakat« hívjak meg, hanem kitzasztott bűnösöket.” Válaszának első fele nem kíván kommentárt, legfeljebb azt érdemes hangsúlyozni, hogy Jézus a bűnöst nem „bűnözőnek” tartja, aki büntetést érdemel, hanem „betegnek”, akinek orvosra van szüksége. Válaszának második felét illetően azonban érdemes megjegyzést fűzni a súlyosan ironikus „igazságosak” kifejezéshez. Ennek egyik lehetséges jelentése: Az igaz[ságos]aknak, pontosabban: a magukat igaznak/igazságosnak tartóknak nincs szükségük meghívásra: ők úgy tudják, hogy jogosan meghívottak. A másik: Az igazságosság emberei nem akarják, hogy bármit is ajándékba kapjanak, mert úgy képzeli, hogy ők jogszerűen „megszolgálják a bérüket”. Jézus azonban rámutat arra, hogy Isten más, mint amilyenek a mózesi törvény ábrázolja (annak értelmében Istennek – „a mérleg törvénye” szerint – igazságosan meg kell torolnia mindent bűnt, s ettől csak megfelelő engesztelés esetén tekinthet el); ő ilyen „igazságtalan”: abszolút megmentői akarata mindenkire vonatkozik, ezért ingyen, feltétel nélkül árasztja jóságát azokra is, akik „nem érdemelték ki” (vö. Mt 20,1-15), ahogyan napját is fölkelte jókra és gonoszokra egyaránt (Mt 5,45).

Lukács evangéliuma szerint hasonló helyzetben, amikor a farizeusok és az írástudók ismét zúgolódtak, mondván: „Ez jó fogadtatásban részesít bűnösöket, és együtt eszik velük” (Lk 15,2), Jézus két példázattal és egy nagy ívű példabeszéddel védte meg eljárását. Az utóbbit, „a tékozló fiú” példabeszédét nem szükséges idéznünk (Lk 15,11-32), de a két példázat érvelését érdemes (Lk 15,3-10): „El tudjátok képzeli, hogy ha közületek egy embernek száz juha van, és elveszít közülük egyet, nem hagyja ott a kilencvenkilencet a pusztában, nem megy az elveszett után, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, örvendezve a vállára veszi, és hazamenvén, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: »Örüljétek együtt velem, mert megtaláltam az elveszett juhomat!« ... Vagy ki az az asszony, akinek ha tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyűjt mécses, nem söpri ki a házat, és nem keresi gondosan, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, összehívja barátnőit és szomszédasszonyait, és azt

mondja: »Örüljetekek együtt velem, mert megtaláltam az elveszett drachmát!«...»

Az előbbi esetekben a farizeusok csak „általánosságban”, csoportként kaptak oktatást, Jézus azonban nem habozott ugyanezt megtenni személyre szólóan is, mégpedig olyan alkalommal, amikor egy farizeus vendégségbe hívta őt (Lk 7,36-50): Ekkor egy asszony, aki bűnös életet élt a városban, megtudta, hogy asztalhoz telepedett a farizeus házában; alabástrom edényben illatos olajat hozott, sírva megállt mögötte, a lábánál, könnyeivel kezdte öntözni a lábát, hajával letörölte, csókolgatta a lábát, és megkenté az illatos olajjal. Amikor meglátta ezt a farizeus, aki meghívta, így szólt magában: „Ha ez próféta volna, tudná, kicsoda és miféle ez az asszony, aki őt érinti; hogy bűnös.” Erre Jézus ezt mondta neki: „Simon, van valami mondanivalóm számodra.” Mire ő így szólt: „Mester, mondd!” Jézus pedig így indokolta meg viselkedését: „Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dénárral tartozott, a másik ötvennel. Mivel nem volt miből megadniuk, mindkettőnek odaajándékozta. Mármost melyikük fogja jobban szeretni őt?...”

Lefegyverző Jézusnak ez a „gyermekien egyszerű” kérdése. Ez az egyszerű kérdés- és érvelésmód már-már „gyilkos ironiával” mutatkozott meg egy béna gyógyításakor (Mk 2,1-12): Látva a béna, ill. az őt szállítók bizalmát, Jézus közli a békával: „Gyermekem, Isten megbocsátja bűneidet.” Erről azért kellett biztosítania, mert akkoriban teljesen általános nézet volt, hogy minden betegség Isten büntetése valamilyen bűnért. Az ott ülő írástudók azonnal föllázadnak Jézus „eretneksége” ellen: „Ki ez, hogy így mer beszélni? Istent gyalázza!” Az ő felfogásuk szerint ugyanis Jézus azt gyalázta, ami Istenben a legistenibb, vagyis hogy abszolút igazságosan jutalmaz és büntet. Tehát nem lehet csak úgy dobálózni az ingyenes bűnbocsánattal (a béna még csak bocsánatot sem kért...)! Jézus azonban megkérdezi tőlük: „Miért fontolgtjátok ezeket szívetekben? Mi könnyebb? Azt mondani a békának: Isten megbocsátja bűneidet!, vagy azt mondani: Állj fel, fogd hordágyadat, és járjálj!?” Nyilvánvaló: egyformán könnyű mondani! De az írástudók még azt a semmi fáradságot nem igénylő segítséget sem akarják megadni a békának, hogy azt mondják neki: „Ne aggódj! Isten megbocsátja bűneidet!” (és ezzel feloldják lelki györcsét, ami aztán esetleg testi gyógyulását is eredményezheti), hanem azt akarják, hogy „érvényesüljön Isten igazságossága”: maradjon beteg, „elnyerve bűnei méltó büntetését”.

Ugyancsak óvodás korú gyerekek számára is könnyen megválaszolható kérdéssel (Mk 3,4) védte meg Jézus azt az eljárását, hogy szombati napokon is gyógyított (ha valaki szándékosan megszegte a szombat törvényét, rabbinikus felfogás szerint megkövezéssel ki kellett végezni...): „[Isten részéről] megengedett dolog-e szombaton jót tenni vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy megölni?” Bármilyen kockázatos volt is, Jézus az ellenfeleit is gondolkodásuk (konkrétan istenképük) átalakítására akarta ösztönözni, mert őket is meg akarta gyógyítani, meg akarta menteni...

Különleges, egyszerre teológusi és köznapi (vagy ha úgy tetszik: ünnepi) módon indokolta meg Jézus a maga és tanítványai nem-bőjtölő gyakorlatát, amikor a farizeusok és Keresztelő János tanítványai számon kérték (Mk 2,18-19). Ezt a költői kérdést tette föl nekik: „Vajon böjtölhet-e a násznép, ha a vőlegény velük van a lakodalmas teremben?” Nekünk már magyarázatra van szükségünk ennek megértéséhez, de kortársai minden további nélkül értették (vagy érthették, ha akarták): Az ószövetségi próféták gyakran nevezték Istent Izrael népe vőlegényének (Iz 54,5; 61,10-11; 62,4-5; Jer 2,2; Ez 16. f.; Oz 2,18). Jézus pedig azt élte át a Jordánba történt alámerítkezésekor, hogy nem kell tovább várakozni („Itt a kedvező idő”), mert Isten jelen van, mégpedig nem leszámolásra kész Bíróként (ahogyan Keresztelő János prédikált róla), hanem szerető Édesapaként, avagy az itteni képet használva, népének szerető Vőlegényeként. Ha pedig a vőlegény jelen van a lakodalmas teremben, akkor ez örömmel tölti el a násznépet, s az képtelen lesz böjtölni. Isten közelségének ismertetőjegye tehát az öröm, a víg evés-ivás, nem pedig a komor böjtölés (ami a korabeli gyakorlatban az Isten távolléte miatti szomorúságot fejezte ki, illetve Isten uralmának eljövételét akarta siettetni).

Idézetekkel felvértezve

Jellemzőnek nem mondhatjuk, de néhány esetben előfordult, hogy Jézus az Ószövetségből vett idézettel támasztotta alá küldetését, vagy védte meg tanítását.

Működése elején Izajás próféta önértelmezését alkalmazta magára a názáreti zsinagógában (Lk 4,18-19): „Az Úr Lelke szállt le rám..., hogy megvigyem az örömmüzenetet a nyomorgóknak; elküldött engem, hogy meggyógyítsam a megtört szívűeket, követként kihirdessem a szabadságot a raboknak, s az elvakítottoknak szemük felnyitását, szabadon bocsássam a meggyötörteteket, és követként kihirdessem az Úr kedves esztendejét...” (Érdemes tudatosítani, hogy e szöveg felolvasásakor kihagyta annak végét: „...és bosszújának napját”!)

Jézus személyével kapcsolatban a kortársak legsúlyosabb kérdése az volt, hogy a Messiásnak tartja-e magát. Egy alkalommal erre is kérdéssel válaszolt (Mk 12,35-37): „Hogyan mondhatják az írástudók, hogy a Messiás Dávid fia? Hiszen maga Dávid mondta a szent Lélek által: »Így szólt az Úr az én uramhoz: Ül a jobbkezem felől, amíg ellenségeidet lábaid alá vetem!« Maga Dávid mondja őt »úrnak« – de akkor hogyan »fia« neki? – Kétségtelenül nehéz értelmezni ezeket az „úr” és a „fiú” elnevezésekre épülő mondatokat, a legvalószínűbbnek az alábbi két magyarázatot tarthatjuk: a) A 110. zsoltár 1. verséből vett érvel a mellett tör lándzsát, hogy az igazi messiás (ő maga) szellemi értelemben nem „fia”, azaz alárendeltje, hanem „ura”, vagyis feljebbvalója Dávidnak, tehát nem kell hozzá igazodnia: nem kell fegyverrel e világi uralmat megvalósítania (vagyis érvénytelen az ellenségek láb alá vetésének programja). b) Rámutatva az

isteni sugalmazásának tartott zsolnárszöveg belső ellentmondására („a Dávid-fia Messiás *ura* Dávidnak”), Jézus arra világít rá, hogy „a szent Lélek által szóló” Dávid tévedett, mert *semmiféle* messiás („Isten földi helytartója”) nem létezik, hiszen Isten maga az egyetlen „úr” (Mk 12,29!), és ezért az általa akart „világrendben”, a szeretet rendjében („Isten országában”) *semmiféle* emberi uralomnak nincs helye (Mk 10,40!) – Akár az első, akár a második értelmezést fogadjuk el, Jézus érvelésének lényege, hogy elhatárolódott a korabeli messiási várakozástól.

A házassági elválást tiltó felfogását is bibliai hivatkozással támasztotta alá (Mk 10,6-9): „*Isten a teremtés kezdetétől fogva férfivá és nővé tette az embereket*”, majd levonta a következtetést: „*Amit tehát Isten összekötött, ember ne válassa szét!*” – Izgalmas sajátossága ennek az érvelésnek, hogy Jézus szentírási idézetet (1Móz 1,27) állított szembe egy másik szentírási idézettel (5Móz 24,1), amely megengedte a válást...

KIRÁLY IGNÁCZ BOKOR ÉS A VALLÁSOK

Az ember el akarja magát helyezni a létezés széles skáláján. Amikor nála alacsonyabbnak gondolt létsíkokhoz viszonyítja magát, akkor ilyeneket fogalmaz: „Hajtsátok uralmatok alá a földet.” Mintha minden csakis az emberért létezne. Mintha nem lenne sajnos igaz Zarathustra mondata: „Az ember a földnek vagy atyja, vagy rablója.” „Az őskor a természetet atyai szemmel művelte”-veti ez ellen az ősi hagyományokat pozitívan értelmező Hamvas Béla. Tény, hogy a primitív ember és a modern civilizációjú ember inkább csak eszközeiben és hatékonyságában tér el a természet leigázásának területén. Az ember azonban emellett azt is megtapasztalja, hogy maga is nagyok kicsi, törekeny és „gyarlandó”, vagyis gyarló és halandó. „Gondolkodó nádszál” (Pascal). Ezért el kell ismernie, hogy van nála nagyobb erő. Nevezheti ezt a természet törvényének, nevezheti Istennek. Most a vallásokhoz való viszony kapcsán csak az istenhívőkkel foglalkozunk. A Bokorhoz tartozók hívó emberek. Hívők, hívségesek, hűségesek a meglátott és belátott értékekhez, melynek alapja Jézus Istene. Fejlődőképes hívők szeretnénk lenni. Hívők vagyunk akkor is, ha ezt sajátosan, egyénre szabottan fogalmazzuk meg. Nekünk nincs „Hiszekegyünk” (Credo) a szó dogmatikai értelmében. Van viszont hiszekegyünk a szó jézusi értelmében („Fatimai hiszekegy”) és egyéni megfogalmazásaink formájában. Ez megfogalmazza azokat a tanbeli, morális, spirituális tételeket, melyekhez igyekszünk igazodni. Ennek tükrében lehet beszélni a vallásokhoz való viszonyulásunkról. „Vallás sok van, igazság csak egy” (Lao-ce), mely igazság szerintünk azt jelenti, hogy jézusian szeretni értelmes dolog és emberhez méltó.

1./ Vallomás a vallás fogalmáról.

A vallás olyan emberek által kialakított struktúra, mely az adott emberek, kultúrák istenképére, emberképére és világképére épül. Ezt az adott embercsoport úgy fogalmazza meg, hogy ők az ő Istenük irányítása szerint működnek. Istenük földi, emberi tekintélyeken keresztül irányítja életüket. Irányítja, hogy ki számukra az ő Istenük és mit vár el tőlük. A vallások emberi alkotások. Égre tekintő emberek alkotásai. A vallások hordozhatják a teremtésből és az emberi lelkiismeretből is kiolvasható egyetemes igazságokat. Ilyenek, hogy jónak kell lennünk, és amit szeretnénk, hogy velem tegyenek, azt tegyem én is másnak... A probléma ott kezdődik, ha az adott embercsoport a maga vallását felsőbbrendűnek, kiváltságosnak hirdeti és éli meg a többiekhez viszonyítva. Pedig az éremnek másik oldala is van: „Nem csak az különbözik, aki különb, az is, aki silányabb!” (Sánta F.). „A kiválasztottság örülete (Isten csak értünk van!) a csecsemő megtartott egoizmusa.” (K. Herbst). Holott már serdülő korban is belátjuk, hogy Isten mindenekfelett és mindenekben benne lévén jó. Amint a nap is mindenkire süt, az eső is mindenkire hull. A vallási egoizmus a „MI” tudat kóros megnyilvánulása. Jézus Istene atyja és anyja minden embernek (Tékozló fiú története). Vallási hovatartozásától függetlenül. Csak a vallásilag csecsemőkorban rekedt ember képzelheti, hogy az ő igazsága a tévedhetetlen igazság. Csak ő képzelheti, hogy az ő vallása az egyedül üdvözítő. Már-már hitetlen beszéd ez? Mi hívők tudjuk, ha bemejünk vallani, hogy az ateizmus léte a vallások emberhez méltatlan megnyilvánulásainak terméke. „Tudás-szomj volt, mi messze vert körödből Jézus!”- kiált fel Ilylyés Gyula. Olyan vallásokat (kereszténységet) tapasztalt meg, melyek az emberi szellemet gúzsba kötötték. Mintha ezt Jézus is így tanította és élte volna. Az a Jézus, aki folyton személyes gondolkodásra, következtetésekre levonására biztatta hallgatóit. „A hiedelem addig áll, míg nem találkozik megfontolással” (Le Bon). Jézus nem alapított új vallást. Volt abból már akkor is elég. Nem építette a nem bizonyítható dolgokra a maga evangéliumát. „Az az igaz, ami igazolható”-vallotta Bulányi atya. Jézus a maga zsidó vallási életét, pontosabban az abban élő embereket akarta új belátásokra segíteni. A Bokor a maga kulturális beágyazottsági területén akarja ugyanezt. A keresztény vallások kialakulásában döntő szerepe Szt. Pálnak van. Abban is, hogy a Jézus által szándékolt Isten Országa helyett jött az egyház. De abban is, hogy Jézus üzenete, minden zavaró körülmény ellenére, eljuthatott hozzánk is.

2./ Ökumenikus szemlélet a Bokorban.

Az „ökumené” földkerekséget, világot jelent. A vallások közötti párbeszéd szavává is lett. Ennek a párbeszédnek alap szemlélete, hogy ne azt keressük, ami szétválaszt, hanem ami összeköt. Ez a közösen elfogadható értékek keresését, és a megtaláltakról való kulturált párbeszédet jelenti. Az évtizedek során nyilvánvalóvá vált, hogy vannak viszonylag jól szót értő vallási felekezetek, pl. a keresztény felekezetek egymás között. Vannak nehezen szót értőek, pl. történelmi egyházak és a „szekták”.

Vannak szót nem értőek, az egymás mellettséget is már eredménynek elkönnyvelők, pl. a kereszténység és az iszlám vallás radikális irányzata. Bizonyosodott, hogy a nem bizonyítható dolgokat illetően minden vallás mereven, vagy kevésbé mereven, de ragaszkodik a maga „tévedhetetlen” tételeihez. Mi is tettünk és teszünk kísérleteket arra, hogy ne tételorientált, hanem értékorientált párbeszédet folytassunk.

A „Katolikus Megújulási Konferencia” (1990) a nagyrészüket érintő vallásunk belső fejlődését akarta szolgálni. Kevés külső, más vallású, világnézeti ember volt akkor velünk. Az új hatalmi kiegyezés évei voltak ezek, mindenki figyelt és helyezkedett. Akik mégis eljöttek és be is kapcsolódtak, azok üzenete is jelentős volt. „Zsidónak lehetetlen idejönni, mert ott a kereszt, reformátusnak, ha a Dávid csillag volna kitéve, vagy az Oltáriszentség... Ne hagyjuk szétválasztani magunkat szimbólumokkal.” (Imre György). „A Bokor egyik fő küldetése, hogy kivezető ajtó legyen. De nem az egyházból, mert az egyház sokkal tágabb fogalom, mint ahogy a katolikusok elképzelik... ami emberidegen, ami szeretetlen, abból Jézus kivezető ajtó akar lenni.” (Dobner Gy. baptista lelkipásztor). A „Kézfogás Konferencia” (1993) ökumenikusnak lett meghirdetve. Így számol be erről az Esti Hírlap (1993. jan.30): „...a jóakarátú emberek ökumenéjéről... többek között Lengyel László politológus, Dóka Zoltán evangélikus teológus, Nyíri Tamás katolikus teológus, és filozófus, Konrád György író, Kamarás István egyházzociológus, Németh Géza református lelkipásztor, Solt Ottilia országgyűlési képviselő vállalkoztak előadásra a közösség tagjai mellett.” 1995-ben rendeztük a „Jobel év” konferenciát, a Bokor 50. „születésnapja” alkalmából. Ezen is jelen voltak és felszólaltak a velünk ünneplő más vallású testvéreink: Baló Gyöngyi ref. ökumenikus közösségből, Iványi Gábor metodista lelkész, Bródy János. Képviselettelte magát a Piarista Diákszövetség, a Pax Romana, a Zsinati Klub, a Mérleg folyóirat és a Magyar televízió. Visszatekintve megállapítható, hogy a vallások közötti párbeszéd nagyon behatárolt és a felekezetek hitletéményeit nem érintheti, hacsak nem vállalja fel az üzembiztos feszültséget. Sajátosan megnyilvánult ez a zsidó-muszlim megbékélési rendezvényünkön. Személyes barátságainkra épülve szerveztük. A helyszínen mégis csupán egymás mellett voltak a felek, közöttük alig volt kommunikáció, hiába szorgalmaztuk ezt mi, a Bokor mindkét felet szeretni akaró tagjai.

3./ Katolikus vallás a Bokorban.

Kezdetben volt a katolikus Egyház megújítását célzó bokros törekvés (1945). Az ateista, kommunista Magyarországon meg kellett védeni a katolikus kereszténység becsületét. Értékszemléletben, erkölcsi színvonalban egyaránt. Mindezt az akkor egyetlen lehetséges formában, a kisközösségekben. Az egyre sorvadó hierarchikus támogatottság 1964-re (Vatikán és a magyar kommunista kormány egyezménye) már alig pislákol, hogy 1974-re (Helsinki okmány aláírása) teljesen el is haljon. Magunkra

maradtunk nagy küldetéstudatunkkal. Az a vallás, melybe beleszülettünk nem kért belőlünk. Mi lettünk a legfőbb akadálya a magyar főpapság és az ateista kormány együtt működésének. Mély önértelmezési zavar jellemezte ezt az időszakunkat. Jézusra és egymásra figyelni akaró életünkben zavart jelentő tény volt vallási hovatartozásunk. Nem akartuk feladni eredeti célunkat, de nem kellettünk Egyháznak. Alapító atyánk mellett más szavakkal, de felmerült mindannyiunkban a kérdés „kinek a katonája vagyok én? Jézusé, Egyházé? Sebeket kapva és sebeket adva teltek az évek. „A jó elvek meghalnak a csatatereken.” (Sánta F.). Az élet sokszor kihalásokkal „rendezi el” a feszült helyzeteket. Amennyiben az emberi felek önmaguk között erre képtelenek. Lehetséges, hogy a Bokor részéről is tehattunk volna többet, jobbat? Akkor és ott legjobb belátásunk szerint jártunk el. Ez azonban kevés volt a jó kapcsolat újra élesztéséhez. Az engedelmeskedést már nem tudtuk lelkünkre venni. Nem akartuk, hogy érvényes legyen ránk Nagy László figyelmeztetése: „Ez az alázat már gyalázat.” Katolikuságunk súlyos árat fizet: elidegenedés, elsorvadás, alternatív gyakorlatok kialakulása. Reményünk a megkövült elidegenedés oldására a személyes kapcsolatainkban van. Akkor is, ha közben változott önmeghatározásunk is, a „katolikus megújulási mozgalom” „katolikus gyökerű” megújulási mozgalommá fogalmazódott. Őrizzük a katolikus szót és éljük a vallásunk szerinti kultikus életünket, de úgy, ahogyan ezt az egyes testvérbarátaink igénylik. Kötelező jelleg nélkül. Igyekezve arra, hogy Jézushoz hasonlóan megújítsuk az életnek azt a területét, melyben jelen vagyunk. A katolikus vallást is bele értve.

BULÁNYI GYÖRGY A SZŰZ MÉHÉBEN FOGAN

A Szűz méhében fogan és fiút szül. A neve Emmánuel lesz, azaz velünk az Isten. Izaiás szavát: „Az Úr elküldött engem örömhírt vinni a szegényeknek, a szelídeknek, az elnyomottaknak” - ez az Emmánuel magára értelmezi a názareti zsinagógában. És elkezdődik ez a szegényekhez küldetés már a betlehemi éjszakában. El, mert az angyali sereg a pásztorokat küldi elsőtül hozzá. Jeruzsálem előkelőit, a királyt, a papi fejedelmeket, az ároni papságot, az előkelőket, a lágyruhásokat, a gazdagokat nem értesíti. Inkább a pásztorokat. Ezek voltak közel Hozzá. Emmánuel közjük ment megszületni. Az ő világukba. Az alkalmi istállóul használt barlangba, odajött el az ég Királya.

Megkérdünk Téged, betlehemi Kisdéd, miért a szegényekhez jöttél? Miért a szegényeknek akarod hirdetni az örömhírt? Azt, hogy megnyílt a végtelen és eltörlőd a halált? Miért istállóba mentél megszületni? Miért ez a kínos és kellemetlen egyoldalúság? Átvitethetted volna magadat az egyik főpap meleg házába.

Mosolyogsz reánk Te, emberré lett Isten? De félek ettől a szalmából jött emberi mosolytól. Miért találd rendjén valónak, ami semmiképpen sincs rendjén? Tönkre akarsz tenni bennünket? Szalmára akarsz minket is fektetni? Miért akarsz szegényekké tenni bennünket? Miért jöttél ide istállóba? Miért jászolban fekszel? Miért állati meleggel melegszel? Miért falusi ács az apád? S ha már nem tudom miféle furcsa ízlésből így csináltad mindezt, legalább kiakaszthatnál egy táblát. Valahogy ilyenformát: Karácsonyi öröm! megtekintés vételkényszer nélkül! Jó, jó! Ki lehet jönni, meg lehet úszni vételkényszer nélkül is. De rámosolyogsz az emberre, letérdelteted, s utána már hiába is akarnék menekülni. A karácsonyi öröm ott bent marad az istállóban, és nem tudok többé nélküle élni. Miért szólsz az angyalok által, hogy Te adod szívembe a békességet? Miért szól mosolygásod felém? Hogy Te, emberré lett Isten értesz engem a szívem mélyéig; engem, aki - ha rám nézel - már tudom is, hogy ember vagyok, akinek Istenné kell lennie! Miért nézel úgy rám, hogy belém kell vágódnia a megvilágosodásnak, hogy Te, Istenem, aki ember is vagy, Te tudod megmutatni nekem - aki ember vagyok, de az isten életébe vagyok meghíva - az utat. Te, szalmán fekvő Kisdéd, miért delejezed belém, hogy betlehemi nyomorúságod az én utam? Hogy Te vagy az Út? Miért nézel úgy reám, hogy ne legyen többé nélküled életem, csak vergődésem? Miért akarod elhittetni, Te istállóba szorult Koldus-Jézus, hogy csak a Te utadon van Élet? Miért ez a lenyűgöző, letérdeltető, kegyetlen és feltétel nélküli mosoly?

Nézd, Te betlehemi Kisdéd: felöltöztetünk bársonyba, puhába. Eltitkoljuk alacsony, kínos és kellemetlen származásod. Ragyogni fogsz, mint a bíborban születettek. Átviszünk Jeruzsálembe, vagy Párizs legelőkelőbb negyedébe, palotába, fényesbe és nagyba. Ringó, mennyezetes, csipkés, pelyhes bölcso-be, kandalló melegéhez. Selymek és brokátok fognak suhogni körülötted. Rózsaligetek illata fog áradni a körülötted forgók ruháiból. Mosolyogj hát, s mondd, hogy tegyük! Nincs áldozat, amit meg ne érne nekünk, hogy kimenthessünk ebből a számunkra oly kínos helyzetből. Miért komorodsz el? Miért csinálsz úgy, mintha jól éreznéd magad ebben a nyomorúságban? Miért állsz az utunkba szegénységed megmáshíthatatlan tényével? Miért nem akarsz egy kis történelemhamisításba belemenni? Miért zavartad meg egyáltalán a történelmet? Ezek a napok valamikor szaturnáliák voltak, a szaturnuszi bőség ünnepei. Miért szegénykedéi bele szalmáddal a bőségbe? Miért rontod el szaturnáliásnak akart karácsonyi örömünket? Mondd, Jézuska, miért kellett Neked ilyen kevés? Miért nem voltál igényesebb? Miért mosolyogsz felém, hogy Neked éppen ennyi elég volt, hogy elhozzad az Örömhírt, hogy megszerezted nekünk a mindent? Te, aki született Úr vagy, azaz Úr vagy öröktől fogva, teremtetlenül... - hogyan viselkedhetél így?

Szólj, Jézus, hozzánk! Mondd, miért akarsz kifosztani? Miért jöttél közénk lehetetlen példájú életteddel? Mi-

ért üresítetted így ki magadat? Te, akinek a minden a birtoka, miért vetted fel az ember, a szolga alakját, miért vállaltad egyáltalán az embersors nyomorúságát? S azt is töretlenül végig. Miért? Miért? — Értsd meg, hogy Te teheted, amit akarsz, semmi közünk hozzá. Isten vagy, nem tudunk beleszólni a dolgaiddba. De értsd meg, hátunkon is csattan az ostor! lenyűgözől és hívsz magad után, Te istállóban, jászolban fekvő Kisdéd!

Békesség! Békesség a jóakarató embereknek! Hallom az angyalok énekét, és meglassul lázasan dobogó szívem verése. Meglassul és elcsendesül. El, olyannyira, hogy kezdem hallani a Kisdéd szavát, kezdem megértem mosolyát. Ezt mondja: értem, amit mondasz. Látom, miért ver lassan a szíved. De nem tudod, mit beszélsz. Nem, mert ha tudnád, nem mondanád. Szegény szerencsétlenem, hát nem érzed, hogy magad ellen beszélsz? Miért lett fájó és szorongó a szíved, miközben elsírtad butuska szíved sok ostobaságát. Figyelj csak rám, megérted majd: nincs más mód a boldogságodra, csak ha kifosztalak. Nem érted? Figyelj csak! Magad is tudod, nincsen semmid sem nélkülem, csak én tudlak gazdaggá tenni. Csak én tehetem, hogy legyen valamid. Mi neked a bársony, és mi neked a puha? Ha lesz bársonyod és lesz puhád, annál gyötrőbb lesz a vágyad a még puhábbra, a még bársonyábbra. Mi neked a csillogó város? Hiszen ha oda kerülész, nem érdekel már, csak a legcsillogóbb, melyet féltékeny kézzel rejt el előtted a Holnap, a Jövő vagy a Soha. Mi neked a palota? Mikor fogsz eljutni meg nem nyírbált gyermekálmáidnak kacsalábon forgó üveg-ezüstgyémánt kastélyába? Mi neked a kandalló melege, amikor nem tudja felmelegíteni a szívedet, melyet a magamérol - a hűvös éjszakában is izzóan meleg szívemről - mintáztam? Mi neked a gazdagság, hiszen egyre nyomorultabb, egyre kietlenebb és egyre szegényebb leszel tőle? Kéjekbe kell fojtanod magad, mámorba kell mártanod gyötrő ürességed, csakhogy felejtssd a koldus szegénységed! Mit akarsz a bőséggel? Hiszen megcsömörlesz tőle! Le kell fékeznek vágyaid, kevesebbre kell szorítanod magad, csak hogy meg ne öljön a vágyad. Fáradt-öregem kell bíztatnod magad: „Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.” Emlékszel a meséből a királyra, aki hiába vett magára száz kabátot, hiába fűttette ájulásig a kandallókat? Fázott szegény, fázott nagyon. Miért akarsz te is a vágyadnak ilyen szerencsétlen királyra lenni?

Miért akarsz a nyomorúság koldusútjára jutni kabáttal és palotával, bársonnyal és kandallóval?

Szegény szerencsétlen, miért akarsz boldog lenni abban, amiben nincsen számodra boldogság? Miért akarsz töltekezni kabáttal, meleggel, bársonnyal, palotával, amikor végtelen a vágyad, és ezek az életpótlékok mind végesek. Olyan csúfosan és koldusán végesek, hogy ha egy kicsit többet veszel magadnak az éppen elégnél, azonnal tönkretesz, nyomorult szegénnyé varázsol, érted már, miért mondtam, hogy nem tudod, mit beszélsz?

Hát miért akarod a kielégíthetlenség és a csömör pokoli nyomorúságát? Miért akarsz úr lenni, mikor nincs birodalom itt a földön, amely elég lenne vágyadnak, mely

meg tudná melegíteni fázó királyi szívedet? Kérdezted tőlem, miért akartam, miért lettem ember, mikor Isten vagyok? Én visszakérdezek: miért akarsz megmaradni csupán lélegző-gondolkodó embernek? Miért? Amikor meghívtalak magamhoz testvéremnek, fiúnak az Atyához, hogy örökös légy velem! Szerencsétlenem, miért akarsz ember maradni, amikor istennek hívtalak? Ó, te szegény földre süttöt szemű, fekete szemüvegű vaksi, emberhorizontú! Hát miért nem nézel legalább a Napba? A Napba, hiszen tudod, hogy az Invictus Sol, a Győzhetetlen Nap ünnepén jöttem a világba. Akkor, amikor megfordul az év, és világosság lesz a sötétségből. Miért akarsz kevesebb lenni önmagadnál? Nézz fölfelé! Nemcsak a napba, de azon is túl! A vágyaid horizontjába. A beteljesülésbe. Végtelen a vágyad, tehát a Végtelenbe. Érted-e már, hogy vágyad lázát nincs semmi véges, ami hűtse? Gödör vize a tengert be nem tölti. Érted-e már, miért nincsen út számodra Városon, Palotán, Bársonyon, Ambrózián és Nektáron keresztül? Érted-e már, hogy szánalmasan szegény az, aki itt gazdagodásból akar gazdag lenni? Látod-e ennek az útnak sötét reménytelenségét? Ugye, nem tudad, hogy mit beszéltél? Hogy örült és ostoba dolog hinni a „haladásban”? Abban, hogy e „haladás”, gazdagodás, életszínvonal gazdaggá teheti az embert? Micsoda paródiája ez a hitnek!

A kétségbeesés hite! Mert hinni valamiben kell. Hát, ha másban nem - a lehetetlenben. Hogy végtelen vágyat megenyhít valamikor a véges. Hogy Isten-igényt kielégíthet valaha is, ami kevesebb nála. Ugye érted már, hogy nem a haladás az üdvösséged? Hogy ebben a haladás-üdvösségben reménykedni, mint boldogságban - reménytelen. Mert millió végtelen vágyú ember ront neki a végesnek; egynek is kevés volna, hát még mikor milliók rohanak! Az egymást marás féktelen harca, amely pusztít és öl, hogyan szülhetne boldogságot benned?! Nézz már bátrabban az én rágott jászlamra! Lásd, megsimogatom! Ez nem fog boldogtalanságot okozni senkinek. Ezért nem fog vér folyni, mint a paloták birtoklásáért. Nem fogja ezt elirigyelni senki sem a másiktól. Nem fog gyűlöletet szülni. Gyűlöletet, amely öl, pusztít és mindenkit szegénnyé tesz. Nem jön ki a te gazdagodni vágyadból, nem születik meg az a valami, ami nélkül nincs gazdagság. Valami, ami én vagyok. Vagyok, akár itt a jászolban, akár a Szentháromságban. Ennek a nyomorúságában és annak a fölségében.

Valami, aminél nem nagyobb az Isten sem, mert az Isten maga is az. Nem jön ki belőle az egyetlen boldogító: a Szeretet!

Mert téged nem boldogíthat más, csak én. Csak én, a Szeretet Istene, a hatalmas, a gazdag, a mindent bíró. Én, aki a Végtelen vagyok. S aki mégis odahagytam a végtelen Isten alakját, s eljöttem közétek a véges, az ember alakjában. Én, a gazdag, aki mégis kiüresítette magát, hogy csak ez az istálló jusson cserébe a mennyért. Én, az Úr, a hatalmas, aki szolgál lettem. Elemek és hideg kiszolgáltatottja, és rászorulója az állat melegének ... én, akinek semmi sem hiányzik, mert minden az enyém, érted már,

hogy miért vagyok számodra én az egyetlen lehetőség? Miért csak erre nyílik számodra út a boldogság felé? Meg tudod-e látni, hogy csak erre nyílik számodra méltó, vágyad kielégítő perspektíva? Ha bársonyban jársz és palotában hálsz, mit csinálsz a vágyaddal? Amikor már nincsen bársonyabb, és nincsen palotább, végtelen vágyad merre viszed? De lásd, ez a szalma, ez a koldusi hely nem ilyen ügyefogyott. Ha mosolyogsz a testvéreidre, ha odaadod köntösöd felét, ha meghajtod értem fejedet, ha sírsz inkább, de maradsz hidegben, hogy másnak melege legyen ha itt a jászolom tövén megtanulod az én végtelenségemet, a szerzés helyett az ajándék, az ingyenajándék, a kegyelem végtelenségét, kitárul előtted a világ s a végtelen. Itt nem lesz hóhérod a vágy. Itt nem kell megállnod szerényen, magad mérsékelvén. Itt nem kell félned a csömörtől, itt nem fogysz ki soha; itt adhatod azt, aminél többet adni nem lehet: egész önmagad. S meg nem állíthatnak, meg sem zavarhatnak. Egyetlen, amit tehetnek, hogy meggyorsítják a mindent odaadásod. Mint ahogy meggyorsítják majd az enyémet is ... nem meszebb, csak ott fönna a hegyen, Jeruzsálemben, a Golgotán. Ki állíthat meg? Senki! Ki szakíthat le azokról, akiknek oda akarod adni mindenedet, magadat egészen és telhetetlenül? Senki! Ahogy a szerzés végtelen vágya szembeállít mindenkivel, úgy fog az adás végtelen vágya összefüzni mindenkivel. Így fog megszületni a gyűlölet végtelen magánya helyett a mindent adásból az egység, az egygyé levés, a közösség ..., egymást boldogító melege a szeretetnek. Annak a szeretetnek, amely én magam vagyok. Látod, én vagyok a te boldogságod. Jól megérezted, mikor szalmám, jászlam és nyomorúságom ellenére sem szaladtál el tőlem.

S most már talán érted egészen, hogy miért jöttem így? Ilyen szegényen, ilyen kifosztottam Lásd, számomra semmi sincsen, amit magamévá kellene tennem, hiszen minden az enyém. Ez az én boldogságom, az isteni boldogság. S téged úgy teremtettem meg a magam mintájára, testvéremnek a Szentháromságban, hogy neked is csak ez lehessen a boldogságod. Azért nem tettem ki a táblát, hogy vételkényszer nélkül. A boldogságod, azaz léted legfőbb belső mozgatóereje kényszerít, hogy bele nézz a szemembe. S azért nézek úgy reád, hogy jönnöd kell utánam barlangba és istállóba, föld határáig és keresztfára ... mindenütt utánam. Ahova hívlak. És közben kifosztalak. Egészen vagy majdnem egészen. Ha nagyon hű leszel, alighanem egészen. Kifosztalak, mert csak így lehetsz gazdag. Csak így lehet a tied az, amire vágyó, aminél kevesebb ki nem elégít... a Minden.

Látod, ezért jöttem a szegényekhez. Ezért nem a gazdagokhoz, mert míg el nem kezdenek szegények lenni, szép sorjában odaadni mindenüket, amire nincs szükségük a további adáshoz, addig meg nem értenek engem. Ezért nem is megyek hozzájuk, csak hozzátok, akik akartok szegények lenni. Ezért jöttem a barlangba, az istállóba, ezért fekszem jászolban. Miért? Hogy téged boldoggá tegyelek. Mert ez az isteni boldogság: másokat boldoggá tenni. Ez a tiéd is; s ezt bársonyból, palotából nem,

ezt csak ebből a jászolból tudom elmondani neked. Ne félj tehát! Azt hoztam, amit vártál, örömet, boldogságot. Úgy legyen!

Debrecen, 1949 - a debreceni közösségek karácsonyestjén olvastam fel.

forrás: Szakolczay Lajos: Péter Bulányi 183-189. o.

DRYP

KARÁCSONYI KERTI NAPLÓ NOVEMBER ELEJÉN, MÉG A VÁRAKOZÁS ÖRÖMÉNEK ÍZE ELŐTT EGY EGÉSZ HÓNAP- PAL

Karácsonyi lapba adventi hangulatú írással illene készülnöm, ezért egy kis múltidéző – nevezhetjük hagyományörzőnek is – karácsonyi történetre gondoltam. Sőt még az is eszembe jutott, hogy egy régi ismerősöm ide illő tárcáját kérem el beleegyezésével. Adonyi Sztancs János „*A faláb elégiája*” című történetét választottam volna, de szerzője még 2013-ban – fiatalon – távozott közülünk s így beleegyezését már nem kérhetem. Körülnéztem hát könyveimben s emlékeim között, milyenek is voltak azok a régi karácsonyok, melyeket gyerekként vártam s éltem át. Mikor is? Bőven több mint egy fél évszázada. Amikor még álmos, de szorgalmas jegyzetelők lesték, ki ment az éjféli misére karácsonykor. Mielőtt felidézném idestova hatvan valahány évvel ezelőtti emlékeimet, a kor szociológiájának körképéhez hadd másoljak ide még néhány emlékezőt a világhálóról, akik a „*De milyenek is voltak azok a régi karácsonyok?*” kérdésre válaszoltak:

„*Kiskoromban mi vidéken laktunk. Mivel volt szabad-jegyünk a vonatra, Anyuka mindig felhozott egyszer karácsony előtt kirakatot nézni. Végigjártuk a Rákóczi út nagy áruházait, és mindig volt valami mozgó kirakat, amit én tátott szájjal bámultam. Nem emlékszem rá, de felteszem, hogy Anyuka ilyenkor vásárolt is, vagy csak körülnézett, azután felutaztak Apukával később. Az ilyen téli pesti kirándulásoknak rendszeres programpontja volt a gesztenyemassza-vadászat. Ott, ahol laktunk, nem lehetett kapni, Pesten sem volt egyszerű. Édességboltról édességboltra vándoroltunk, és a válasz persze többnyire a "nincs" volt. Emlékszem, Anyuka otthon elmesélte, hogy ilyenkor én sosem kunyerálok semmit. Tényleg nem kunyeráltam, tudtam, hogy nincs rá pénzünk. Szóval, nekem a karácsony közeledtét a pesti kiruccanás jelezte. Na meg a Mikulás, akit csak otthon emlegettek így, hivatalosan Téliapó volt.*

Kutattam, és azt találtam, pl., hogy engem apám vitt el csavarogni, kirakatot nézni, s amíg mi báméskodtunk, anyu meg a bátyám feldíszítették otthon a fát, "fogadták" a Jézuskát. Akkor még jó magas karácsonyfánk volt, mára már "berekedt", aranyszínű kis harangjáték játszott a karácsonyi dallamot, hallgattuk lemezzel a "Csendes éj" c. nagylemez dalait, és közben bontogattuk a csomagokat. Csillagszóró, illatok, fények, gyerekként még a várakozás

izgalma, a meglepetés öröme jön elő, aztán belevegyül ebbe az általam adott ajándék "Vajon mit szól hozzá...?" drukkjá.

Nálunk a fa díszítése már reggel elkezdődött. A nagyszoba ajtaját anyukáék lefüggönyözték, hogy az angyalok dolgozni tudjanak. Nem volt szabad az ajtónak még a közelébe sem menni, mert akkor megijednek és elmennek, és ki tudja, visszajönnek-e. Ebéd után aludnom kellett volna, hogy este sokáig fennmaradhassak, ez persze nem ment az izgalomtól. Azután úgy 4 óra felé elvitt a nálunk lakó néni - amolyan pótnagymama - a templomba, megnézni a betlehemes játékot. Mikor visszaértünk, már csöngetett is az anyuka. Először mindig énekelünk, a "Mennyből az angyal"-t, Anyuka zongorázott. Mióta ő nincs, már nem igazi számomra a karácsony. Énekelni is hiába próbálok. Heten álltuk körül gyerekkoromban a karácsonyfát, négyen voltunk testvérek."

Ismerős hangulatokat pengettek bennem ezek a visszaemlékezések. A fiatalabbaknak meg talán tanulságosak is lehetnek. Emlékezetemben, ha még előrébb csavarom a régi naptárlapokat, pislákoló zöld fény dereng fel rajtuk egy arasznyi búzalevél koszorú közepén. Igen. Anyám Luca napján sosem mulasztott el búzát csíráztatni egy tányéron, melynek közepén piciny kerek tálkában egy mécses adta meg a koszorú formát. Nálunk karácsonyi búza volt, de ha betöltötte adventi küldetését a tyúkok kapták meg friss vitaminként. Mert akkor még tyúkok is kapirgáltak városi kertünk elkerített részén. Most pedig lapozzuk fel a Magyar Néprajzi Lexikont a lucabúza szócikknél. Milyen hagyományt őriztek a földművelők és velük - föld nélkül ugyan - mi is, de valamiféle várakozással töltekezve, a mindennapi csodák reményével.

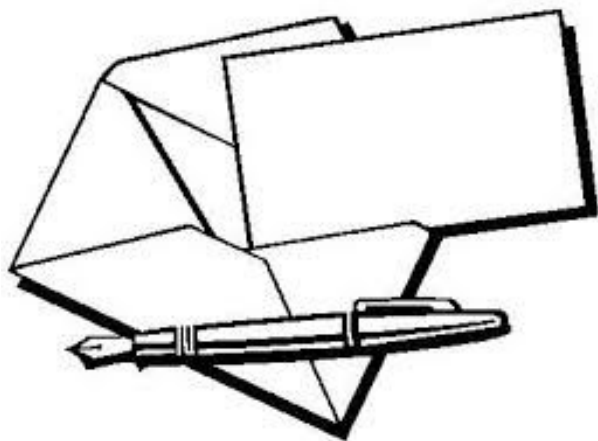

„*Luca napján csíráztatás céljából edénybe tett búzát Karácsonyi búzának is nevezik. Naponta vagy szükség szerint megöntözik, s a növény fejlődéséből következtetnek az eljövendő esztendő búzatermésére és a család, valamint a jószágállomány egészségére. Telegdi István Kolozsvár környékéről írja levelében: Sok jó régi szántóvető emberektől hallottam, hogy István Király napján, három edénykében, egy-egy kis egyféle búzát kell vetni, úgy hogy az egyik edény jegyezze: Szeptembert, a másik: Októbert, a harmadik pedig: Novembert, s minekutána kikél, nézze*

meg a gazda: melyik hónapot jegyző edénybeli búza mutatja magát, s abból vessen, mert nem vallja kárát... Hódmezővásárhelyen Luca napján a gazdaasszony tányérkába búzát tesz, azt naponként harmatszerűen locsolgatja, s ha a búza karácsonyra 30–40 cm magasra megnő, jó jelnek veszik a jövő évi búzatermést illetően. Egyes helyeken gyertyát vagy pohárban égő olajméceszt állítanak a növekvő búza középebe, s minél kevesebb fény szűrődik át a növekvő búzaszárak között, annál gazdagabb termést jelent. A karácsonyi ünnepek elmúltával a kicsírázott búzát a baromfival, szarvasmarhával szokták megetetni, hogy az állatok jövő évi gyarapodását, egészségét biztosítsák vagy a rontástól megóvják. A lucabúza mind városon, mind falun dísze is a karácsonyi asztalnak, ily módon esztétikai igényeket is kielégít.” –írja a lexikon.

Egy Fekete István idézettel zárnam visszarévedésem: „Az éjszakából régi karácsonyok bukkannak fel emlékeim villanásaiból, és megvilágítják az elmúlt időt és embereket, akik élnek újra és örökké a kis karácsonyi gyertyák puha, libegő fényében.” Így legyen Mindnyájunknál! Mert ha várjuk, bensőnkben eljönnek hozzánk is a pásztrok.

OLVASÓI LEVELEK

KOVÁCS TÁDÉ

REFLEXIÓ...

(BÓTA TIBOR CIKKÉRE A KOINÓNIA 2015. XI. 2972. OLDALÁN)

Ki volt itt előbb? És akkor?

Ki számít migránsnak? Mitől? Mióta? Meddig? Ki nem?

Mik a migránsok sajátos jogai? Mik a sajátos köteleseik?

Mit kell elfogadnunk velük kapcsolatban, mit kell elfogadniuk?

Ki számít őslakosnak? Mióta? Mitől?

Talán érdemes ezeken eltöprengeni.

Melior est conditio possidentis. A birtokon belülinek előnyösebb a helyzete. Így mondja a jog. És a bitorlóé?

Mikor évül el a bitorlás? Mikortól nem kell többé lelkiismeret furdalást sem érezni a bitorló örökösének?

Új népvándorlásnak vagyunk tanúi és részesei.

A 4.-10. századig tartóban még mi is szerepeltünk. A kazárok elől menekültünk hősiesen, majd dicső honfoglalókként betörtünk a Kárpát-medencébe és rettegésben tartottuk kalandozásainkkal a „keresztény” nyugatot, míg szó szerint orrunkra nem koppintottak. Nem gumicsónakon jöttünk, hanem harci mén hátán, nem mobiltelefonnal, hanem karddal, nyíllal. Irtottuk vagy leigáztuk az itt talált népeket. Aztán reálpolitikusaink belátták, hogy itt keresztvívvel meglocsolva érdemes játszani a hatalmi harcokat. Ezen a képen a kettős honfoglalás elmélet se sokat szépít. Kicsit korábban emigráltunk ide, mint mohamedán testvéreink, akik aztán 150 évig vendégeskedtek nálunk, s nem önként, nem végleg távoztak. (Bécsből 1683-ban, Budáról 1686-ban.) Hová emigrált Rákóczi és Kossuth? Hozzájuk.

Mivel a Drávától lefelé már ők voltak. Most csupán visszaszivárognak. A bűdösebb munkákra jól is jöttek. (Lesz ez még fordítva is!) Kissé erős ez e szivárgás. Már zuhatagnak is beillik. Sokan vannak, egyre többen, és fiatalok. Mi meg öregszünk és fogyunk. Hát akkor? Mi a mammont imádjuk, ők Allahot. S ha nem vigyáznak, ők is a Mammont fogják. Addigra mi már be leszünk olvasztva. Virágzik majd a félholdas zászlók alatt együtt masírozó mammonimádók egyesített tömbje. De a Mammon a halál Istene. Együtt rohadunk majd, úgy, mint egyelőre csak mi. A haszon rabszolgaságában fuldokló mohamedán Európába majd elhozzák ázsiai, afrikai misszionáriusok a valódi, szolidáris kereszténységet. Mi majd mártírt csinálunk az elsőkből, de a következők már hozzák azt a friss levegőt, amit egyre több pici katakombában éreznek megtartó, megmentő, éltető erőnek.

De jó lesz végre! Kár, hogy én már csak odafentről drukkolhatok - akkor élő késői leszármazottaimnak. És addig? Addig egy dologra kell csak vigyáznunk. Hogy próbáljunk emberek maradni. Lehetőleg jó emberek. Lélekben és tetteinkben Jézus szerinti keresztények. Amíg ez lényegében sikerül, addig nincs baj. Amikor elvész a remény a szeretet végső győzelmében, félni kezdünk, féltetni összkomfortos önző poklocskáinkat, onnan kezdve, jaj nekünk. Következik a védekező, s megelőző csapások, csapkodások káini apokalipszise, melyben csak vesztesek és hullák vannak. Anyagi és erkölcsi vesztesek és hullák, akiken a keresztvíz nem segít csak az ocsúdás.

Ocsúdjunk, mert sem az elmúlt századok távlata (896?!), sem az emigrált embertömeg lélekszáma (v.ö. 1956) nem változtat bizonyos tényállások erkölcsi minőségén. Segíts nekem, Apácskánk gyermekedként, másoknak oktalan, Neked okos testvérként összekapaszkodnom a mieinkkel, s támogatnom Téged, mikor az idegenben kerülsz elém! Legalább a jerikói fogadást fizessem ki.

*Minden kedves Olvasónak békés, áldott
Karácsonyt kíván a Szerkesztőség!*